

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних відносин
Кафедра практики іноземної мови і методики викладання

ДИПЛОМНА РОБОТА
Магістр

Галузь знань _____ 01 Освіта/Педагогіка _____
Спеціальність _____ 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)) _____

на тему: Розвиток аудитивних умінь учнів 8-го класу
засобами екстенсивного аудіювання
на уроках англійської мови

ДРСОА.015137.01.01

Виконала: студентка 2-го _____ А. В. Кузьмук
курсу група СОАм-19-1 _____

Керівник _____ Н. М. Бідюк
д-р пед. наук, проф. _____

До захисту допускаю:
Зав. кафедри практики
іноземної мови та методики
викладання
д-р пед. наук, проф.
_____ 2020 р. _____ Н. М. Бідюк

Хмельницький, 2020

Бланк завдань

АНОТАЦІЯ

Кузьмук А. В. Розвиток аудитивних умінь учнів 8-го класу засобами екстенсивного аудіювання на уроках англійської мови. – Дипломна робота магістра.

Дипломна робота магістра на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 014 – Середня освіта (Мова і література (англійська)). – Хмельницький національний університет, факультет міжнародних відносин, кафедра практики іноземної мови та методики викладання, наук. кер.: д-р пед. наук, проф. Бідюк Н. М – Хмельницький, 2020.

Загальний обсяг роботи становить 85 сторінок, з них - 70 основного тексту. Робота містить 2 додатки та 71 джерело посилань.

Ключові слова: аудіювання, екстенсивне аудіювання, розвиток мовленнєвої діяльності, аудитивні уміння, методика викладання англійської мови.

Дипломна робота магістра присвячена дослідженню проблеми застосування засобу екстенсивного аудіювання для розвитку аудитивних умінь учнів 8-го класу.

У роботі описані теоретичні та практичні положення використання засобів екстенсивного аудіювання для розвитку аудитивних умінь учнів 8-го класу. З'ясовано особливості розвитку іншомовних аудитивних умінь учнів 8-го класу. Висвітлено переваги та недоліки використання засобів екстенсивного аудіювання. Досліджено методики застосування екстенсивного аудіювання та розроблено авторський комплекс вправ для розвитку аудитивних вмінь учнів 8-го класу засобами екстенсивного аудіювання на уроках англійської мови. Експериментально перевірено ефективність авторського комплексу вправ для розвитку аудитивних вмінь учнів 8-го класу засобами екстенсивного аудіювання на уроках англійської мови.

SUMMARY

Kuzmuk A. V. Developing Auditory Skills in the 8th Grade Students Using Extensive Listening. - Master's thesis.

Thesis for obtaining Master's degree in specialty 014 - Secondary education (Language and Literature (English)). - Khmelnytskyi National University, Faculty of International Relations, Department of Foreign Language Practice and Teaching Methods, scientific supervisor: Doctor of Philosophy (Pedagogical Sciences), Prof. Bidyuk N. M - Khmelnytsky, 2020.

The paper consists of 85 pages, the main text comprising 70 pages. The work contains 2 appendices and 71 cited sources.

Key words: listening, extensive listening, development of speech activity, listening skills, methodology of teaching English.

The master's thesis has been devoted to the research of problems of application of the extensive listening for the development 8th grade students' listening skills.

In the thesis it has been described the theoretical and practical states of the usage of the extensive listening for the development of listening skills of 8th grade students. There has been explained the peculiarities of the development of 8th grade students' listening skills in the thesis; also there has been highlighted the advantages and disadvantages of the extensive listening. It has created own series of exercises for the development of auditory skills of 8th grade students. It has studied different methods of application of the extensive listening. In the paper it has been evaluated students' results by test estimating.

Author's signature

The date of the work submission to defence

ЗМІСТ

	С.
Вступ.....	5
1 Теоретичні основи розвитку аудитивних умінь учнів 8-го класу засобами екстенсивного аудіювання на уроках англійської мови.....	8
1.1 Проблема розвитку аудитивних умінь учнів засобами екстенсивного аудіювання в науковій літературі	8
1.2 Сутність і характеристика екстенсивного аудіювання та його засобів у навчанні іноземної мови в середній школі.....	10
2 Методика розвитку аудитивних умінь учнів 8-го класу засобами екстенсивного аудіювання на уроках англійської мови	
2.1 Методичні передумови розвитку аудитивних умінь учнів на уроках англійської мови.....	25
2.2 Авторський комплекс вправ для розвитку аудитивних умінь учнів 8-го класу засобами екстенсивного аудіювання.....	27
2.3 Експериментальна перевірка ефективності авторського комплексу вправ для розвитку аудитивних умінь учнів 8-го класу засобами екстенсивного аудіювання	54
Висновки.....	63
Перелік джерел посилання.....	68
Додаток А Тексти до аудіювання	75
Додаток Б Зразки тестових завдань	82

ВСТУП

Актуальність дослідження. З появою нових можливостей учні українських шкіл можуть брати участь у безлічі заходах, де основна мова – англійська. Останні класифікуються як комунікативні (тобто суто для спілкування), або ж спеціалізовані. Тобто семінари, вебінари, лекції, конференції, командні проєкти, а особливо робота з навчальним матеріалом чи подкастами. Безперечно, розуміння поданої інформації певною мірою залежить від уміння слухання та говоріння учнів. Використання та високоефективний розвиток цих двох умінь залежить напряду від низки аспектів. До прикладу, один з них це систематичний і циклічний застосунок відео- та аудіоматеріалів. Зараз у більшості навчальних книг чи посібників найбільше не вистачає вправ для аудіювання, через це учні не можуть сприймати прості речі на слух.

Маємо визнати, що вчителі частіше оминають аудіювання, позаяк вони ставлять акцент на розвиток письма, читання та говоріння. Можливо для них слухання – це додатковий аспект до вищезгаданого говоріння. Також зважають на труднощі, та на складність дослідження самого аудіювання. Якщо раніше не вистачало аутентичних матеріалів, то зараз сам процес навчання іноземної мови кардинально змінився, однак завдяки новим технологіям усе стрімко розвивається далі. Зараз у наявності безліч джерел для розвитку усіх видів мовленнєвої діяльності, а особливо – аудіювання. Тому відкритий доступ до джерел для навчання дозволяє вчителям легко розробляти нові цикли навчальних занять з іноземної мови.

Наразі аудіювання залишається менш дослідженим аспектом з усіх мовних знань. Як свідчать результати попередніх досліджень тестування вмінь та навичок аудіювання (О. Кміт, Ю. Крапчатова), навчання аудіювання для складання іспитів (S. Burges, K. Head), алгоритму навчання аудіюванню (J. Harmer) і навичок аудіювання з стратегіями навчання (А. Міхіна, В. Holden). Наявні дослідження з використання відео- й аудіо-матеріалів для навчання аудіювання (А. Чужик, Л. Калініна, О. Конотоп, Н. Петранховська, Є. Щукіна); формування іншомовної компетентності в аудіюванні у процесі самостійної

роботи (С. Дудушкіна, І. Задорожна, Л. Іванова, О. Колесова, О. Малушко, Д. Позняк, Л. Шевкопляс). У вищезгаданих працях детально не описано методику екстенсивного аудіювання, тому це зумовило вибір теми магістерської роботи: «Розвиток аудитивних умінь учнів 8-го класу засобами екстенсивного аудіювання на уроках англійської мови».

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення англомовної мовленнєвої (аудитивної) підготовки учнів старшої школи; доцільністю розробки сучасної методики розвитку аудитивних умінь старшокласників; методичним потенціалом засобів екстенсивного аудіювання; недостатньою дослідженістю проблеми.

Об'єкт дослідження – процес розвитку англомовної компетентності в аудіюванні учнів старшої школи.

Предметом дослідження є методика розвитку аудитивних умінь учнів 8-го класу на уроках іноземної мови

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність комплексу вправ для розвитку аудитивних умінь учнів 8-го класу на уроках іноземної мови.

Відповідно до об'єкту, предмету та мети сформульовано основні завдання дослідження:

1. Проаналізувати проблему розвитку іншомовних аудитивних умінь учнів старшої школи в науковій літературі.
2. З'ясувати методичні передумови розвитку аудитивних умінь учнів 8-го класу на уроках англійської мови.
3. Охарактеризувати засоби екстенсивного аудіювання та особливості їх методичного використання на уроках англійської мови в 8-му класі.
4. Розробити та експериментально перевірити комплекс вправ для розвитку аудитивних умінь учнів 8-го класу засобами екстенсивного аудіювання на уроках англійської мови.

У дипломній роботі було використано методи дослідження такі як: теоретичний аналіз, синтез та систематизація наукової та методичної

літератури з навчання іноземної мови учнів загальноосвітніх шкіл; узагальнення і систематизація отриманих даних; емпіричні методи: анкетування, бесіда, дискусія, інтерв'ю, педагогічне спостереження, тестування з метою діагностики рівнів володіння аудитивними уміннями учнів 8-го класу; математичної статистики: для кількісно-якісного аналізу експериментальних даних.

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробленні комплексу вправ для розвитку аудитивних умінь учнів 8-го класу засобами екстенсивного аудіювання на уроках англійської мови. Матеріали роботи можуть бути використані для розробки та укладання методичних посібників, рекомендацій, написання наукових та курсових робіт, у професійній діяльності вчителів англійської мови.

Апробація дипломної роботи магістра. Матеріали тез роботи було висвітлено на конференції «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів».

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (71 найменування, з них 29 іноземними мовами) та 2 додатків на 10 сторінках. Повний обсяг тексту складає 85 сторінок, основний зміст викладено на 70 сторінках.

1 Теоретичні основи розвитку аудитивних умінь учнів 8-го класу засобами екстенсивного аудіювання на уроках англійської мови

1.1 Проблема розвитку аудитивних умінь учнів засобами екстенсивного аудіювання в науковій літературі.

В англійській мові існує чотири види мовленнєвої діяльності — аудіювання (слухання і розуміння), говоріння, письмо і читання. За останні роки науковцями було визначено скільки часу витрачається на чотири мовні діяльності: на аудіювання – 45 %, на читання – 6 %, на говоріння – 30 %, на письмо – 9 % [38].

Насамперед, дамо визначення поняття «аудіювання» – розуміння сприйнятого на слух усного мовлення [8]. Зокрема існує більш розширене визначення: «вид мовленнєвої діяльності, який забезпечує розуміння і сприймання усного мовлення; є основою спілкування» [12].

Багато хто порівнює аудіювання та слухання. Насправді не варто ототожнювати ці два поняття. Аудіювання містить у собі процес одночасного сприймання і розуміння усного мовлення. Тоді як слухання є акустичним сприйманням звукового потоку. Важливо те, що у слуханні одноразовість і неповторність процесу є психологічною особливістю в природних умовах спілкування.

Згідно з освітніми потребами учнів і на основі автентичних матеріалів у навчанні відбувається одночасний розвиток всіх мовних умінь. а саме: аудіювання, говоріння, письма, читання. Однак вони не можливі без дотримань головних методичних принципів англійської мови як іноземної. Розглянемо їх детальніше:

1. П-п об'єднаного навчання всіх мовних аспектів мови, видів діяльностей та навичок;
2. П-п профорієнтації
3. П-п автентичності навчального матеріалу [10].

У комунікативній діяльності найчастіше використовуються таке вміння як аудіювання. Майже кожна КД (комунікативна діяльність) містить у собі

такий компонент як аудіювання. Він полегшує набуття інших мовних навичок і значно покращує їх [67], тому що учні слухають сприйнятливі аудіо- та відеоматеріали і краще практикують англійську мову.

Зупинімось на причинах застосування діяльності аудіювання у навчанні. Залучаючи учнів до аудіювання різних аутентичних матеріалів, вчителі допомагають їм збагатити свій вокабуляр, удосконалити знання граматики, навички того ж аудіювання, читання, говоріння та письма. Правильне сприймання матеріалів забезпечить потреби учнів та допоможе збільшити їхні знання. На уроках постає можливість слухати не лише однокласників та вчителів, а й записи власне самих носіїв мови зі притаманною їм швидкістю мовлення та з різноманітними акцентами.

Згадані вище причини для слухання аутентичних записів на всіх етапах навчання і викладання мови безумовно сприяють поліпшенню зацікавленості, а також мотивації учнів, у такий спосіб навчання і викладання іноземних мов стають більш ефективними.

Як зазначає Дж. Хармер, вчителі «...повинні прагнути використовувати матеріал для аудіювання для якомога більшості цілей... – до того, як студенти остаточно втомлюються від нього...»[51]. Це вказує на те, що вчителі повинні розвивати в учнів аудитивне вміння на рівні вміння читання, письма чи говоріння, іншими словами, учні повинні мати на однаковому рівні розвинені вміння усіх мовних діяльностей.

В наші дні важлива і основна роль аудіювання у вивченні мови стає більшою завдяки сучасним інформаційним технологіям. Вони подають більше можливостей для навчання та викладання англійської мови через наявність безкоштовних аудіо- і відеоматеріалів в мережі Інтернет. Тоді як результативність користування джерелами при викладанні залежить напряду від методу застосування, не кажучи і про їх кількість та якість.

Якщо говорити про «якість», то мається на увазі не лише відтворення звуку і картинки, а й мову, яка вживається в аудіотексті, правильні наголоси, ритми, інтонації, артикуляція диктора. Щодо «кількості» – говорить про

об'єм і тривалість аудіо- чи відеотексту поданого в аудіюванні, кількість прослуховувань чи показів.

Отже, при вивченні іноземної мови, учні мають розвивати одночасно всі види мовленнєвої діяльності. В той час як вчителі мають сприяти цьому всебічному розвитку, а саме, обирати суто автентичний матеріал, для кращого сприйняття на слух іноземної мови.

1.2 Сутність і характеристика екстенсивного аудіювання та його засобів у навчанні іноземної мови в середній школі

Спершу розглянемо детальніше один з способів подачі відео та аудіо. Він включає процедуру проектування та планування послідовностей для прослуховування.

Спосіб включає:

- 1) запровадження поєднаного навчання (класна робота й самостійна робота);
- 2) розробка і застосування виключно нової серії занять з використанням аудіо та/або відео [49].

Звернімо увагу на другий пункт. Відповідно до навчального Оксфордського словнику [60]: «Серія – це сукупність подій, дій, чисел і т. д., які мають певний порядок і призводять до конкретного результату».

Автори словнику мають на увазі комплект завдань до одного відео або аудіо, поданого в певному порядку з ціллю допомогти учням зрозуміти, про що йдеться в загальному або в деталях, а також збагатити свої мовні знання і навички. Отож, наприкінці виконання серії вправ, учнів повинні мати повне розуміння почутого.

Як пише Дж. Хармер у своїй праці, необхідно з'єднувати екстенсивне та інтенсивне аудіювання для набуття та вдосконалення навичок аудіювання [52]. Поєднання цих двох засобів аудіювання дає незалежність та можливість для самостійного вивчення. Вчителі вибирають аудіотексти, далі вирішують, для яких завдань і в якому порядку підходять учням для виконання в інтенсивному

аудіюванні і що потрібно залишити для самостійної роботи. Однією з позитивних сторін ЕА є той факт, що учні з низьким рівнем знань, самі, без втручання вчителя, можуть прослухати або переглянути матеріал аудіювання безліч разів, при цьому виконувати завдання для покращення своїх навичок аудіювання [14].

При розробці серій аудіювання, вчителі мають слідкувати за сучасними тенденціями методології, та розрізнявати три етапи аудіювання: pre-listening, listening, post-listening [58]. Кожен етап аудіювання вимагає для себе певні завдання. Вони зумовлені не тільки рівнем володіння мовою, а й здібностями учнів (наприклад, види пам'яті: механічна, зорова, слухова).

Етап «pre-listening» передбачає підготовку учнів до практики аудіювання. Завдання попереднього аудіювання створює мотивацію та активізує попередні знання. Ці види вправ можуть бути, наприклад: передбачення, перегляд ключової лексики чи мозковий штурм.

До етапу «listening» відносять вправи на аудіювання, де прослуховують зміст тексту та/або вибіркоче аудіювання. Перелік вправ включає в себе: правильна послідовність, питання з кількома відповідями, конспектування положень основних моментів. Вибір залежить від складності тексту та рівня мови й здібностей учнів.

Етап «post-listening» містить оцінку аудіотексту, як основу для формування уміння говоріння чи письма. Він інколи може поділятися на інтенсивне і екстенсивне аудіювання. Ймовірний перелік вправ, а саме: відповіді на питання, розгорнута відповідь, мінітвір, тощо потрібно виконувати зі словником.

Отже, опрацювання серій аудіювання повинно містити основу на змішаному підході до навчання, щоб забезпечити можливість самостійного навчання як у класі, так і після занять. Більше того, їхня розробка і використання передбачає написання чітких інструкцій для вчителів і учнів щодо інтенсивних видів діяльності на заняття в аудиторії та ЕА під час самостійної роботи.

У посібниках зарубіжжя та у вітчизняній літературі поділяють комунікативне і навчальне аудіювання. Зупинімося докладніше на останньому. Навчальне аудіювання розглядають як засіб опанування мовою, а також як навчання інших видів МД (мовленнєвої діяльності). Такий прийом служить способом формування мовленнєвого слуху; разом з тим створюються стійкий слуховий образ. Зрештою, подача мовного матеріалу, де є наприклад, впізнавання лексико-граматичного матеріалу теж впливає на якісне оволодіння усним мовленням (УМ). До того ж, передумова володіння УМ складається з розвитку вмінь розуміння та оцінювання прослуханого. Навчальне аудіювання толерує як і багаторазовому у самотійній роботі, так і дворазовому при класній роботі під керівництвом вчителя прослуховуванні одного і того самого матеріалу. Звідси поділяють навчальне аудіювання на інтенсивне та екстенсивне, при чому поділ залежить від способу роботи.

Вчителі можуть оптимізувати хід викладання шляхом об'єднання в серіях двох типів обробки тексту – зверху-вниз і знизу-догори. У першому варіанті ставиться акцент на отриманні загального уявлення про аудіотекст. У другому варіанті увага учнів зосереджується на більш детальному в аудіотексті. До прикладу, окремі слова, словосполучення чи вирази. Під час обробки тексту шляхом «знизу-догори» відбувається змішування елементів тексту в одне ціле інформаційне повідомлення. На думку Дж. Хармера [52, с. 270], повинна бути взаємодія між двома типами обробки тексту. Через обробку «знизу-догори» було б важко сприймати повністю текст, без повного розуміння, і навпаки, без розуміння теми неможливо текст, зважаючи на те, що учні розуміють деталі.

Для вирішення цієї проблеми пропонують спочатку подати завдання для загального розуміння тексту, потім безпосередньо перейти до завдань, які допоможуть сприймати текст в деталях.

Вправи для аудіювання являються сприйняттям мовлення на слух з дидактичними завданнями. Для якісного розвитку аудитивних умінь використовують певні групи вправ. Через це вправи діляться на основні дві групи: підготовчі, або тренувальні та мовленнєві. Необхідно розглянути їх.

Підготовчі вправи формують слухові навички та розвивають вміння аудіювання. При виконанні таких вправ формуються навички розпізнавання і розуміння мовних явищ, створюються слухові образи. Зокрема учні під час роботи над цими вправами розвивають слухову пам'ять та вчаться прогнозувати форму. Мета підготовчих вправ – сформувати фонетичні, лексичні, граматичні, синтаксичні навички аудіювання. До прикладу, мовна зарядка, розрізнення звуків, інтонаційна фонетика, тлумачення слів, запис на слух, визначення словотвірних елементів, упізнавання граматичного матеріалу, тощо. Такі й багато інших вправ спрямовані на виокремлення та подолання психологічних і мовознавчих труднощів УМ. Сюди входять такі види вправ як умовно-комунікативні, некомунікативні та спеціальні.

Мовленнєві вправи спрямовують на формування комунікативних умінь. Через них учні вчаться напряду розуміти усне мовлення. У цю групу входять: комунікативні та умовно-комунікативні рецептивні вправи. Під час виконання цих вправ вся увага учнів спрямовлена на розуміння змісту цілого висловлювання чи його частини. При цьому мовна форма сприймається учнем інтуїтивно. На приклад, це вправи на визначення послідовності, на розуміння тексту без домислів та на розуміння основної думки чи деталізоване розуміння тексту[16].

Завдання контролюючих вправ – проконтролювати цілеспрямованість раніше засвоєного навчального матеріалу в об'ємі навчальних тем і підтвердження результату. До такого виду вправ відносять: вибір правильного твердження (right/wrong), відповідь на питання, розгорнута відповідь, тощо [44].

Наприкінці відзначимо, що особливо важливо на кожному занятті виконувати різні типи вправ аудіювання, тому що вони стимулюють мислення учнів. До того ж, аудитивні вправи комбінують з вправами, наприклад, на читання чи говоріння і будуть мати комплексну мету.

За словами методиста В. Рендая [63], починати вивчення іноземної мови варто з аудіювання. Тобто засвоювати навчальний матеріал буде набагато краще, якщо відбуватиметься у послідовності:

1. аудіювання;
2. говоріння;
3. читання;
4. письмо.

З іншого боку, побутує стереотип про місце аудіювання у навчанні. Так, не можна почути слово, якщо не вмієш його вимовляти або не вмієш говорити – не вмієш розуміти на слух.

За словами Н. Рассказової, якщо ставиться мета розвинути уміння ЕА, то вчителеві варто слідувати таким порадам:

- разом з учнями обговорити зміст тексту, який вони будуть слухати;
- обрати декілька складних слів;
- проглянути вправу, яка буде виконана учнями після прослуховування;
- пояснити учням, що не обдумувати кожне слово, а зрозуміти текст для того, щоб сприйняти достатньо інформації;
- учні мають усвідомити, що краще самим опрацювати незнайому лексику, коли вони один раз прослуховують текст;
- заохотити учнів не боятись робити помилки[14].

Після прослуховування тексту, вчитель має переконатись, що учні зрозуміли основний зміст.

ЕА передбачає великий, відносно нескладний текст. До такого типу аудіювання відносять подкасти, глава з аудіокниг, тощо. Кожен аудіозапис відповідає тексту об'ємом приблизно трьох друкованих сторінок. Якщо орієнтуватись на текст – за зразок вважають дві сторінки формату А4 з кеглем 12 та одинарним інтервалом. У порівнянні з треком хронометраж – більше трьох хвилин (для низьких рівнів) чи більше шести хвилин (для вищих рівнів). Перегляд навчальних фільмів, а також адаптованих під навчальні цілі неучбових фільмів та програм, тривалістю більше трьох хвилин для рівнів А1-

A2, та більше шести хвилин для рівнів B1-B2 теж відносяться до цього типу аудіювання, а для рівнів C1-C2 об'єм тексту зростає в рази. Для аудіювання такого типу зазвичай немає обмеження по часу. Проте єдиним обмеженням буде швидкість з якою говорить диктор. Оскільки деякі неадаптовані джерела можна віднести до EA, адже вони є прості, то таке можливо не раніше, коли учень перейде на рівень B1-B2[26].

Для учнів низького рівня знань пропонуються матеріали, із залученням активного вокабуляру в 1000 слів. Далі дозволяється поступове підвищення лексичних одиниць до 2000. Якщо впроваджується EA для учнів середнього рівня, тоді можна використовувати спрощенні тексти доступні в мережі Інтернет на різноманітних вебсайтах. Словниковий запас має не перевищувати 3000 лексичних одиниць.

Постає питання: для чого краще підходить цей тип аудіювання. С. Крашен [56] вирізняє два аспекти.

1. Повторення та закріплення пройденого, активізації як і лексики, так і граматики свого й попереднього рівнів.
2. Пасивне виправлення вимови, за умови якщо є труднощі зі сприйняттям на слух.

Через те, що EA є по суті коригуванням помилок свого рівня чи попереднього, не рекомендовано слухати й читати одночасно при наявності проблематичного сприйняття на слух і вимови. Розглянемо такий алгоритм:

- а) прослухати уривок не дивлячись на текст
- б) по можливості відповісти на питання
- в) перевірити по відповідям
- г) прослухати уривок дивлячись на текст
- д) виділяти слова і словосполучення які «заважали» повноцінно сприймати уривок

В кращому випадку допускається не більше 10 нових слів на один лист зошита, адже в протилежному випадку вибраний уривок не підходить для EA.

Припустімо, що учень сам/сама займається з вчителем, то перший повинен повідомити про результати аудіювання. Залежно від того, чи є проблеми з вимовою чи сприйняттям, краще озвучити ті речення, були так званні «підводні камені».

Наведемо ще один приклад. Якщо немає можливості займатись разом з вчителем (дистанційне навчання, самоосвіта), то учень повинен заново відтворити уривок, де є «проблемні» слова та повторити за диктором декілька разів. Зважаючи на розвиток сучасних технологій, учень може надиктувати «незрозуміле» у онлайн-словник з вбудованим синтезом мовлення.

З усіма проблемними словами методисти радять скласти речення чи твір. Однак не зовсім обов'язково записувати чи друкувати, можна записати свій голос на диктофон чи розповісти самому собі.

Як зазначають експерти [18, 51], ЕА особливо важливе для учнів зі середнім та просунутим рівнем знань, які прагнуть перейти від академічного розуміння до повного вільного володіння мовою.

Ті самі експерти пропонують власні поради щодо розвитку ЕА:

- Слухати аудіокниги – фокус на загальному змісті тексту;
- Дивитись аутентичні медіа – важливо обирати рівень.

Також вони звертають увагу на поєднання ІА та ЕА – «В той час як інтенсивне аудіювання створює загальні основні навички, екстенсивне аудіювання фокусується на тренуванні, щоб використовувати ці навички у реальних умовах».

Підсумовуючи вище згадане, можна сказати, що ЕА можливе за умови наявності певних вправ та безпосередньо самого аудіоматеріалу. Проте не всі треки підходять для всіх рівнів. Ймовірно, ЕА підходить для учнів, які навчаються самостійно чи знаходяться на дистанційному навчанні. Для цього необхідно притримуватись певного алгоритму, щоб вивчення англійської мови було більш ефективним.

Виконання прослуховування можна назвати успішним, якщо наявна певна кількість аспектів, що впливають на розуміння. Вони водночас і

допомагають, і заважають. Ними являються: схематичні, контекстні та систематичні знання. Кожне з перелічених знань містять у собі певні фактори. Нижче, у табл. 1 розглянемо які впливають на ефективне аудіювання.

Фонові знання. За даними А. Федорова [42], ними є інформація з певних галузей, у якій учень орієнтується. Як зазначають дослідники, фонові знання включають в себе країнознавчі, загальнолюдські, соціо-групові та регіональні. Є. Верещагін [23] зазначає, що країнознавчі знання мають члени етнічних чи мовних спільнот. Ці знання вважаються частиною національної культури. Загальнолюдськими знаннями володіє кожна особа. На думку В. Виноградова [24], у них містяться точні історичні факти, географічні аспекти, предмети духовної та матеріальної культури. Соціально-групові знання властиві групам осіб, які відносяться до професійного спрямування, наприклад лікарі, вчителі, водії, журналісти, тощо. Тут можемо припустити, що основним словником можуть бути професіоналізми та/або жаргонізми певної професії. Їх учень може почути у раніше згаданих автентичних відео чи аудіо з визначеною тематикою. Щодо регіональних знань, то вони являються історично сформованим об'ємом знань у визначеній геосоціалній зоні. Однак, за словами дослідника, цих знань є напрочуд мало.

Контекстні знання є результатом контекстного навчання (КН) [36]. Як зазначають дослідники, основна функція - створення умов для навчально-пізнавальної діяльності у професійну. Іншими словами, це ті знання, які учень буде застосовувати у майбутньому. У цьому аспекті є три основні умови:

- 1) Наявність у змісті предмету тематичних розділів контентів спілкування;
- 2) Регулярно використовувати у навчанні інтерактивні методи – аналіз ситуації, дискусія, тощо.
- 3) Створити навчальне розвиваюче середовище.

Натомість інші дослідники, як А. Вербицький, І. Зимня, Г. Лаврентьєв [22, 32, 35] у своїх повідомленнях зазначають, що частіше використовуються знання отримані за допомогою контекстного навчання.

Систематичні знання. На думку Л. Зоріної [33], систематичність є така якість знань, яка характеризує наявність у свідомості учня змістово-логічних зв'язків між окремими компонентами знань. Тут вказується на те, що у логічній структурі знань відсутні прогалини. Через те, як часто учні тренували вживання граматичних структур чи лексичних одиниць, залежить їхнє подальше якісне сприймання мовних явищ. У випадку учень, який має низький рівень знань, може зрозуміти текст тільки через інтонацію диктора або подачу картинки (у відео), позаяк учень це розуміє як контекстну підказку.

Отже, виведемо проаналізовані поняття у табл. 1.1.

Що впливає на аудіювання	Які фактори залучає
Фонові знання	Базові знання: <ul style="list-style-type: none"> • країнознавчі • соціо-групові • загальнолюдські • регіональні Процедуральні знання: <ul style="list-style-type: none"> • Як мова використовується у дискурсі
Контекстні знання	Ситуативні знання: <ul style="list-style-type: none"> • Фізичні дані, учасники, контекст Контекстні знання: <ul style="list-style-type: none"> • Що було сказано/буде сказано
Систематичні знання	Знання мовної системи: <ul style="list-style-type: none"> • Семантичні • Системні • Синтаксичні • Фонологічні

Табл. 1.1 – Аспекти розуміння аудіювання

Тому знання іноземної мови в процесі ефективного аудіювання не стоїть на останньому місці. Учні повинні мати базові знання лексики, граматики та фонетики.

Вважається, що ЕА може підвищити здатність учнів справлятися з темпом мовлення. Найчастіше учні повідомляють, що мають труднощі з розумінням мови, не тому, що складний зміст чи мова, а тому що швидко

говорять у тексті. Те, що називають нормальним мовленням, часто сприймають як надто швидке, особливо учнями з нижчими знаннями. Єдиним рішенням є те, що для учнів повторно відтворюють матеріал, щоб поступово звикали до нормальної мови.

Досліджуваний засіб аудіювання покращує навички прослуховування при способі «знизу-догори». У мовленні слова набувають різних форм, ніж тоді, коли їх вимовляють окремо. Мовні явища, такі як асиміляція (did he – didee, I knew her – I newer, тощо), скорочення (go to – goddu, -ing – in', тощо) і зміна складів (stayed in – stay din, went in – wen tin, тощо) є найбільш поширеними в мовленні і викликають труднощі з прослуховуванням.

ЕА покращує навички розпізнавання іншомовних слів. Учні розпізнають слова, коли вони бачать їх, а не коли вони їх чують. Знову ж таки, це явище зустрічається частіше серед учнів нижчого рівня. Багаторазовий вплив розмовної мови допоможе автоматизувати сприйняття іноземної мови [59].

Зупинімося на дескрипторах володіння мовами, що описані у навчальній програмі середньої школи України [12]. Відповідно до позначень комунікативних видів МД, позначають 3 рівні: А2, А2+, В1. Необхідно розглянути їх.

Рівень А2 у рецептивних навичках аудіювання має наступне пояснення: учень, який навчається у спеціалізованій школі з поглибленим вивченням іноземної мови як другої, може сприймати на слух іншомовні словосполучення та речення з тем, які були вивчені раніше, при умові, якщо диктор чітко та повільно говорить.

Наявність рівня А2+ пояснюють як те, що учень який навчається у загальноосвітній школі, при повільному та чіткому мовленні може сприймати основні теми.

Рівень В1 в учня спеціалізованої школи з поглибленим вивченням іноземної мови, позначають наступним чином, є чітке розуміння основного змісту нормативного мовлення.

Здійснений аналіз свідчить про те, що учні з рівнем B1 при певних обставинах, легко сприймають неадаптований текст аудіювання без субтитрів, а також розуміють нову лексику з контексту. Для учнів з рівнем A2+ й A2 у звичайних школах варто подавати адаптовані тексти, позаяк вони розуміють лише ключові моменти при перегляді чи прослуховуванні. Таким чином, усе вищеперераховане вважаймо за переваги екстенсивного аудіювання.

Далі виділимо недоліки EA. Вважаймо, що ними є труднощі аудіювання в цілому. Розглянемо такі випадки детальніше.

Посилаючись на раніше розглянуті питання, на нашу думку, використання аутентичних відео чи аудіо може бути менш ефективним. За словами Б. Лауфера [58], для ідеального сприйняття іноземної мови, учні повинні мати щонайменше 95% охоплення словникового запасу. Тобто учні мають сприймати 95 відсотків тексту, який подає вчитель.

Наведемо кілька прикладів. Якщо учням незнайома тема уроку, їм спочатку буде важко сприймати мовні явища, що відносяться до теми. Не завжди є відеоролики, які відповідають темі уроку.

Обов'язково необхідно пояснювати тематичний вокабуляр на початку ознайомлення. Для учнів подається інколи надмірний обсяг лексики, це може, так би мовити «збити» учнів і знизить їхню зацікавленість до вивчення слів. Ще одним прикладом недоліків є особливість мови спікера. Буває що він чи вона має дефекти мови і не зовсім зрозуміло що мається на увазі. Якщо переглядають відео опитування, де на вулиці задають питання пересічним людям – вони можуть або швидко говорити, або повільно, з паузами, тому при перегляді неможливо одразу сприйняти на слух зв'язне мовлення інтерв'юваного. Також монотонна мова може збити з пантелику, тому що одразу не можна визначити, з якою інтонацією говорить людина. Разом з тим, ігнорування труднощів слухача безумовно погіршує якість аудіювання. Можливо, за браком часу учні не можуть прослухати стільки разів, скільки треба. Розглянемо ще такий варіант, як відеоконференція з носієм мови. Спікер не знає в кого який рівень мови, тому він говорить так, як зазвичай. Також

через відеозвернення, або аудіоповідомлення (якщо учень вчиться на дистанційному чи має самоосвіту) зважаючи на емоційний стан спікера, не одразу можна почути все, що він хоче виразити: дрижить голос від переживань, тощо. До того ж діалогічне мовлення складно сприймати, на відміну від монологічного, адже на слух важко розрізнати мовленнєвих партнерів та робити будь яку аналітико-синтетичну дію.

Найчастіше зустрічаються фонетичні труднощі, як основні. Вони виникають через повністю не розвинений фонематичний слух. Також для результативного аудіювання необхідні натреновані вимовні навички. У випадку їх відсутності чи поганого розвитку учень не зможе повноцінно розпізнати на слух те, що чує. Разом з тим, недостатньо сформований акустичний/артикуляційний образ відволікає увагу учня від прослуховування тексту, а це – великий недолік, особливо у екстенсивному аудіюванні. Подібно вищезгаданим труднощам наявні лексичні. Їхня поява зумовлена не тільки кількісним збільшенням вокабулярного матеріалу і його різноманіттям, а й використанням лексичних одиниць з переносним значенням чи фразеологізмів. Окрім того граматичні труднощі безперечно впливають на якість аудіювання. Чим складніше речення відповідно синтаксису і морфології, а останнє особливо впливає, тим важче буде його зрозуміти. Зокрема омоніми, а саме в службових частинах мови може «погіршити ситуацію».

Часто носії мови, яку вивчають, вживають сленг чи інші лексичні одиниці, які невідомі учням. До прикладу, неологізми чи інші варіанти вживання неправильних дієслів (get - got - gotten). Не завжди влучно підбирається рівень тексту для аудіювання чи не враховується рівень готовності студентів [27, 28].

Надважливим моментом є те, що вчитель має ставити чіткі завдання перед собою – що учні повинні отримати від аудіювання. Вчителі використовують 2 способи опрацювання текстів:

1. подача незнайомої лексики перед самим аудіюванням.
2. подача самого тексту без попереднього опрацювання.

Якщо за допомогою 1-го способу учням буде легко сприймати на слух надалі, то з 2-м способом їм буде важче слухати матеріал [8].

Очевидно, що рівень знань мови є рушійною силою під час пристосування в іншомовному середовищі. Звідси слідує висновок, що необхідно постійно поповнювати та розвивати словниковий запас учнів. Потрібно використовувати такі вправи як розгорнуті відповіді, заповнення пропусків у реченнях, робота зі словником, переказ.

З іншого боку, зважаючи на психологічний аспект труднощів аудіювання, учні бояться помилитись, що створює перепону під час прослуховування. Без сумніву, під час тренування вмінь аудіювання залежить від індивідуальних особливостей учнів. Як стверджує Дж. Річардс [65], учні мають реагувати на паузи, риторичні запитання, наголоси, тощо. Так само вони повинні швидко переходити з однієї розумової операції на іншу, одразу поринати в тему тексту, і т. п..

Ще одним прикладом слугує той факт, що саме через шум неможливо повністю сприймати матеріал. Слухачі відволікаються на нього, через це в подальшому вони роблять помилки під час виконання вправ. Однак шум лише інколи заважає повноцінно слухати те, що говориться у відео чи аудіо, тому відносимо цей аспект до ситуативних труднощів.

Безперечно, роль самого тексту є важливою під час аудіювання. Як раніше згадувалось, що текст аудіювання повинен бути аутентичним задля кращого навчання англійської мови. Проте потрібно зважати на складність тексту. Як зазначають розробники посібників для аудіювання, у тексті має бути не більше 5% незнайомої лексики [16]. Тоді як більша кількість невідомих слів впливає на розуміння тексту.

Підсумовуючи названі недоліки, виведемо табл. 1.2.

Труднощі аудіювання	В чому труднощі	
Слухач	Фонові знання	<ul style="list-style-type: none"> • Незнайoma тема • Незнання законів жанру • Використання мови в дискурсі

	Контекстні знання	Невміння користуватись контекстом <ul style="list-style-type: none"> • Мовним • Ситуацією
	Систематичні знання	Знання мови <ul style="list-style-type: none"> • Лексика • Граматика • Особливість мови

Продовження табл. 1.2

Слухач	Психологічні	<ul style="list-style-type: none"> • Незацікавленість • Неуважність • Завищені очікування, тощо
Текст	Незнайома тема Важкий текст з точки зору мови	
Ситуація	Шум Відсутність контекстуальних підказок	
Спікер	Специфічна вимова Погано виражає мовлення Монотонність Дуже швидко говорить Ігнорує труднощі слухача	

Таблиця 1.2 – Труднощі аудіювання

Перейдімо до способів подолання труднощів. Щонайперше, учні повинні вміти використовувати механізм ймовірного прогнозування. Далі необхідно використовувати навички аудіювання української мови і перенести їх на англійську. Так само й індивідуальні особливості учнів повинні бути використані на повну. Кмітливі учні, які вміють слухати і реагувати на сигнали усної мовленнєвої комунікації, абстрагуються від зовнішніх подразників (окрім самого завдання), усвідомлюють тему повідомлення, вони успішно проходять всі етапи аудіювання.

З іншої сторони, необхідно щоб у самому тексті були більш чітко виражені паузи, ритми, мелодика і логічні наголоси. Перераховані фактори мають як і відповідати змісту, так і виражати емоцію спікера щодо тексту. Разом з тим, звуко-зорова подача набагато полегшують сприймання відеотексту. Тобто це є включення кольору, схем, малюнків, заголовків, тощо. Безсумнівно, що різноманітні опори та орієнтири для розуміння текстів сприяють якісному сприйняттю їх на слух.

Однак потрібно мотивувати учнів, пояснювати значущість теми і вказувати на мету і завдання аудіювання. Тому що саме людський фактор грає ключову роль в безпосередньо вивченні англійської мови як іноземної. Учні кожен день за межами навчання в школі слухають різноманітні пісні, переглядають відео чи фільми, шоу, тощо. Учителеві завжди потрібно йти в ногу з часом, щоб бути самому цікавим для учнів та бути разом на одному рівні взаєморозуміння.

Таким чином, визначені усі труднощі аудіювання можна співвіднести до труднощів ЕА, тому що ЕА являється підвидом аудіювання як мовної діяльності. Його ефективне виконання залежить від слухача, а саме впливає рівень розвитку мовленевого слуху, уваги, пам'яті, а також сам момент зацікавленості. Останнє можемо віднести до індивідуально-психологічних особливостей учнів.

Розділ 2 Методика розвитку аудитивних умінь учнів 8-го класу засобами екстенсивного аудіювання на уроках англійської мови

2.1 Методичні передумови розвитку аудитивних умінь учнів на уроках англійської мови

Побудова системи завдань для навчання аудіювання є однією з основних проблем, пов'язаних з навчанням даному виду мовної діяльності.

Ми вважаємо, що для навчання аудитивних умінь за допомогою екстенсивного аудіювання необхідно використовувати такі типи завдань [2, 44]:

- Підготовчі.
- Мовні.
- Контролюючі .

Розглянемо більш детально кожен з видів завдань.

Підготовчі завдання. Метою даних завдань є розвиток мовних навичок, зняття труднощів, пов'язаних з мовним оформленням аудіотекста, а також знайомство учнів з аудитивною діяльністю.

Розглянемо, які це можуть бути завдання:

- асоціограми
- візуальні імпульси
- подання ключових слів
- попереднє обговорення/ розігрування
- мовно (та змістовно) спрощеної версії аудіотексту
- обговорення тексту зі схожою тематикою

Вправи під час аудіювання. При екстенсивному аудіюванні не вся інформація при розпізнаванні тексту є важливою. Достатньо розуміти основну інформацію, щоб віднайти головну думку. В екстенсивному аудіюванні розрізняють вибіркове та ознайомлювальне аудіювання.

Завдання на аудіювання з вибіркочим розумінням можуть бути такі:

- прослухайте текст і заповніть таблицю (наприклад, текст містить фактичну інформацію про країну досліджуваної мови, а в таблиці вказано, яку інформацію необхідно зафіксувати - населення, територія, столиця і т.д.);
- вставте пропущені слова в реченнях;
- прослухайте діалог між офіціантом та відвідувачем ресторану, відзначте, які страви забули вказати в наявному у вас меню і скільки вони коштують;
- прослухайте прогноз погоди, щоб дізнатися, чи треба взяти з собою парасольку;
- прослухайте оголошення на вокзалі про прибуття поїзда, щоб дізнатися, на яку колію він прибуває, і зафіксуйте номер названої колії.

Завдання на аудіювання з розумінням основного змісту:

- прослухайте текст і розставте речення в правильній послідовності;
- прослухайте текст і відзначте, чи вірні ці твердження;
- прослухайте кілька текстів і зіставте їх з заголовками / твердженнями;
- прослухайте опис тварин і вгадайте, хто це тощо.

Вправи після аудіювання. Їхньою метою є контроль та завершальна робота

над аудіоматеріалом.

Завдання після аудіювання можуть бути такі:

- підбір інформації
- відповіді на запитання до тексту
- встановлення правильного порядку слів, речень, заголовків, ілюстрацій
- заповнення анкет
- розігрування прослуханої ситуації або подібних за тематикою

У підсумку зазначимо, що поданий список вправ може змінюватись залежно від теми, яку вивчають на уроці. Однак саме ці вправи ми вважаємо за

ефективними, тому що через них в ході експерименту було подано навчальний матеріал, з яким учні розвинули свої аудитивні уміння.

2.2 Авторський комплекс вправ для розвитку аудитивних умінь учнів 8-го класу засобами екстенсивного аудіювання

Нами був розроблений комплекс завдань, спрямований на розвиток аудитивних навичок і вмінь учнів 8-го класу засобами екстенсивного аудіювання на уроках англійської мови.

Поданий комплекс включає в себе підготовчі вправи на розвиток умінь імовірнісного прогнозування, а також на зняття психолінгвістичних труднощів перед прослуховуванням тексту та мовні вправи, спрямовані на осмислення змісту сприйнятого повідомлення.

До комплексу входять 9 фрагментів уроків. Комплекс вправ призначений для навчання учнів 8-го класу і він охоплює такі теми: "Education" та "Natural World".

Цей комплекс вправ спрямований на формування і контроль умінь відрізнити головну інформацію від другорядної, умінь формувати головну думку тексту, виокремлювати потрібні деталі з текстів, узагальнювати отриману інформацію і формувати власне ставлення до прослуханого. Вправи, що входять до складу комплексу, сприяють розвитку слухової пам'яті, логічного мислення, розвитку навичок говоріння, поліпшенню вимови.

Фрагмент уроку 1 (аудіювання)

Education

Pre-listening

Let's get thinking about what we already know about the subject of this lesson.

Look at the pictures. Then read the questions and make some short notes for your answers. Finally, discuss your answers with a partner or in groups.

1. What are the advantages of going to a private school?
Do you think private or state schools are better?
Which would you prefer to go to and why?
2. What do you think is more important for getting a good job? Work experience or qualifications?
3. Do you think school uniforms are a good or bad idea?
Why?
4. Would you like to be home-schooled? Why? / Why not?
Think of as many advantages and disadvantages of home-schooling as you can.
5. Is education free in your country or does it have to be paid for? Do you think education should be free for everyone? Why? / Why not?

While-listening

Exercise 1 (Track 4)

Listen to the recording about secondary education in the UK and choose the correct answer, A, B or C.

Only choose your answers to questions 1-3 when you have heard the full recording; not before.

1 . The TOPIC is:

- A. comparing private and state school education.
- B. how the private school system works.

C. researching who goes to university.

2. The PURPOSE is:

A. to show that state schools are better than private schools.

B. to see if private schools really are better than state schools.

C. to examine the cost of private school education.

3. The speaker's VIEWPOINT is:

A. private school education is no different from state school education.

B. private school students have an advantage but this is wrong.

C. parents should never send their children to private schools.

Exercise 2 (Track 5)

Listen to the recording about education and careers. This time make short notes in your own words. Write your answers on the answer lines.

1. Topic:

2. Purpose:

3. Speaker's Viewpoint:

Exercise 3

Now, listen to three different recordings about the same topic: school uniforms. Match the recordings (1-3) to the statements (A-C).

1. Recording 1 ____ (Track 6)

2. Recording 2 ____ (Track 7)

3. Recording 3 ____ (Track 8)

A Although school uniforms do play a role in making students feel equal, the drawbacks of wearing them are too great to justify their use. I am against school uniforms for that reason.

B There is a very strong argument for making students wear school uniforms, but I also think a case can be made for not having them. Therefore, I find it hard to decide on this issue.

C Although there are strong arguments against wearing school uniforms, equality is the most important issue and, as I believe school uniforms promote this, I support them.

Exercise 4 (Track 9)

You're going to hear a talk about home-schooling as part of the US education system. The first time, just listen. Then I'll ask you generally what the speaker is talking about.

In the exam, you would speak to the examiner. Today, you are going to work in pairs, Student 1 and Student 2.

Student 1, you are the examiner. Go to page 18 and read the transcript of the recording. Make a note of the general idea.

Student 2, you are taking the exam. Listen to the transcript. When it's finished, turn to Student 1 and explain what the transcript is generally about.

Student 1, listen to Student 2 and, when he/she has finished speaking, confirm in your own words what the transcript is about, using your notes. If Student 2 missed anything important, make sure you mention it.

Exercise 5 (Track 10)

You're going to hear a talk about the cost of education in the UK. The first time, just listen. Then I'll ask you generally what the speaker is talking about. OK?

Student 1 and Student 2, work in the same pairs, but this time.

Student 2, you are the examiner. Go to page 18 and read the transcript of the recording. Make a note of the general idea.

Student 1, you are taking the exam. Listen to the recording. When it's finished, turn to Student 1 and explain what the recording is generally about.

Student 2, listen to Student 1 and, when they have finished speaking, confirm in your own words what the recording is about, using your notes. If Student 2 missed anything important, make sure you mention it.

Post-listening

Exercise 6. Retell this story.

Фрагмент уроку 2 (аудіювання)

Education

Pre-listening

1. Read this text and do the mini-quiz. Compare with a partner.

Dutch University Challenge

With tuition fees rocketing at British universities, many school-leavers are considering the option of studying abroad. One popular destination is the Netherlands, where you can take your Bachelor's degree in English, and for a fraction of the price of a similar course in the UK. But there are some things you should know before you go. Try this Netherlands mini-quiz!

1. What's the capital of the Netherlands?
 - a) Amsterdam
 - b) Eindhoven
 - c) The Hague
 - d) Utrecht
2. What's used as an alternative name for the Netherlands?
 - a) Holland
 - b) Benelux
 - c) The Low Countries
 - d) Dutch

While-listening

2. You're going to hear two short segments from the beginning of a radio programme about studying in the Netherlands. Look at this information about the segments (A and B) and decide which segment is described in each of the sentences below (1-4).

- 1 The speaker uses long, complete sentences.
- 2 The speaker often repeats phrases.
- 3 The speaker starts, changes his mind and begins again.
- 4 The speaker uses longer words.

3. Listen and check your answers to Exercise 2. Compare with a partner and give examples of each of the features if you can.

4. Listen and number these topics in the order you hear them.

- a Courses at Utrecht University of Applied Science
- b There hasn't been a big increase in students going to Utrecht from Britain yet.
- c Its going to get more expensive to study in England.
- d Many people in the Netherlands speak English.

5. Listen again. What do these numbers/phrases refer to?

- a) 9,000 b) 36 c) 1,500 d) 40.000 e) quite a few

6. In the next part of the interview, Paul talks about his experiences in Utrecht. What topics do you think he might talk about? Compare with a partner.

7. Listen. Did you hear any of your ideas from Exercise 6?

8. Listen again and answer these questions.

- 1 How long ago did Paul study at the University of Utrecht?
- 2 What did he learn about while he was away from home? Give two examples.
- 3 Who did he meet while he was there?

4 Which two other countries does he mention visiting?

9. Listen to and read the beginning of the next part of the interview. Does Sandra agree with Paul that Utrecht is a big student town? Underline the words and phrases which help you answer the question.

Paul: Oh. Utrecht is absolutely, what do you think, Sandra? It's, it's a brilliant student town, isn't it, there's a big student population.

Sandra: It is. yeah. It's very popular with Dutch students as well I mean, urn, it's very close to Amsterdam, but its, you know, it's the biggest student city. I think, er, one out of every five residents is a student, so no, it's, it's, it's a lot of fun.

10. In the final part of the Interview, Sandra and Paul compare studying in Utrecht and Manchester. Listen and add information to this table about both places. Compare with a partner, then listen again to check.

Utrecht	
characteristics	
transport	
cost of course	
website	
Manchester	
advantages	
disadvantages	

Post-listening

11. Imagine you lived in Stockport and were planning to go to university. Use your notes from Exercise 10 to write a summary of your choice and explain your reason(s) for it, or tell a partner.

Education

Pre-listening

1. You're going to hear Alan (English) interviewing Maria (Ukrainian) and Ning (Chinese) about universities in their countries. Before you listen, make a note of three or four topics you think Alan will ask about. Compare and discuss with a partner.

While-listening

2. Watch the video. How many of your topics did you hear? Can you remember any other topics?

3. Watch Part 1 (00:00-01:45). Choose the correct options in these sentences.

Compare with a partner.

1 Maria and Nina are / aren't currently studying for a degree at university in the UK.

2 You have to /don't have to pay to study at a university in England.

4. What can you remember? Decide if these statements are true in or false (F).

Correct any false ones. Then watch Part 1 again to check. Discuss with a partner.

1 Maria has a degree from a Russian university.

2 All Chinese universities are expensive.

3 Some people who study at English universities take gap years to help them pay.

4 Student numbers are increasing in England.

5. What can you remember? Make some notes on what the speakers said about the following. Compare with a partner.

1 a private school

2 state university

3 a student loan

6. Watch Part 2 (01:46-03:52). Check any new vocabulary in your dictionary.

Number these words and phrases in the order you hear them.

- a) research
- b) scholarship
- c) bachelor's degree
- d) grants
- e) postgraduate school
- f) homework

7. Watch Part 2 again and answer these questions.

- 1 What don't you pay for in China
- 2 Why doesn't Maria pay for her university studies?
- 3 What does she say about judges?
- 4 What do Maria and Ning say about the last two weeks of term?

8. Watch Part 3 (03:53-05:44). How many times do you hear these words or phrases? Tick each one as you hear it.

- 1 accommodation
- 2 (share/rent) a flat/apartment
- 3 hall(s) of residence
- 4 student house

9. Watch Part 3 again and complete this table about university accommodation in Ukraine, China and England.

	Ukraine	China	England
free accommodation?	Yes. but only if you don't pay for your education.		Doesn't say
type of		Apartment or	

accommodation			
---------------	--	--	--

10. What can you remember? Answer these questions, then compare with a partner.

- 1 Why do Ukrainian students prefer to rent a flat?
- 2 What is the disadvantage of renting a flat?
 - 3 Why do most Chinese students choose to stay in university accommodation?
 - 4 Why are many students in England offered accommodation for the first year me?

Post-listening

11. What impression do you think Alan has of Ukrainian and Chinese universities? How do you know? Discuss with a partner.

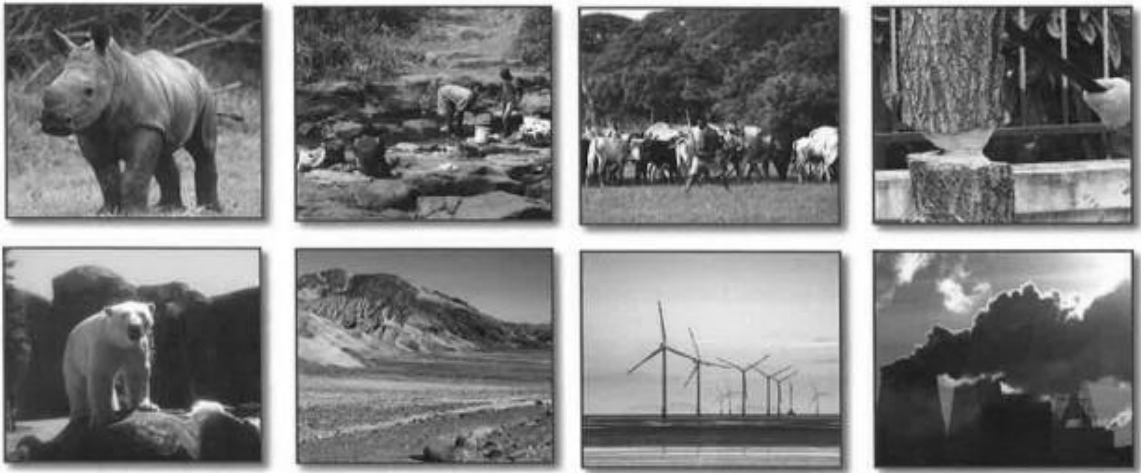
12. In which of the three countries would you prefer to study? Why? Compare with a partner.

Фрагмент уроку 4 (аудіювання)

Natural World

Pre-listening

Look at the pictures. Then read the question and make some short notes for your answers. Finally, discuss your answers with a partner, or in groups.

1. What endangered species of animals do you know about? List as many as you can.
2. What are some of the causes of animals becoming endangered?
3. Why do people hunt animals for their fur and body parts? What can be done about this problem?
4. What is your opinion of hunting sports, like fox hunting for example? Do you approve or disapprove of them? Why?
5. What are some of the problems caused by global warming?
6. What do you think of nuclear power? Is it safe? What about renewable sources of energy, like solar, wind and hydro power? What are the advantages and disadvantages of these types of energy?

While-listening

Exercise 1 (Track 12)

A. Listen to this short recording about wind energy and choose the correct notes. A, B or C.

A. Advantages of wind energy:

- turbines are very attractive
- a renewable fossil fuel
- cost has fallen 18% since 1980
- turbines can be put on cool factory sites
- better than solar panels on farms
- suitable for conditions in Scotland, not the rest of UK

B. Advantages of wind energy:

- green form of energy
- doesn't contribute to global warming
- the source will not disappear, unlike fossil fuels
- cost has reduced by 80% since 1980 because of new technology
- low operating costs too
- turbines take up a smaller amount of space
- UK has good wind energy potential, especially Scotland

C. Advantages of wind energy:

- clean form of energy
- no pollution at all
- unlikely to disappear like fossil fuels
- cost has reduced by 8% since 1980s thanks to new technology
- operating costs are very low
- turbines take up less space than coal factories - most of UK has good wind energy potential, except Scotland

Exercise 2 (Track 13)

A. Listen to the recording about poaching in Africa. The question is: Explain the problem and how it can be resolved. Select the right set of notes, A, B or C.

A. Problem: Cause: Solution:

- illegal hunt of rare sp. In Africa
- egg-white rhino (5)
- poverty + war + food shortages
- hunt for money + food
- West: money + support
- more police - education + skills for poor
- catch criminals + buyers (+ punish)

B. Problem:

- only 5 rhinos left

Cause:

- war + food shortages + hunting

Solution:

- more police
- punish hunters
- educate police
- stop African buyers and sellers

C. Problem:

- elephants and rhinos killed

Cause:

- poverty + war food shortages

Solution:

- train police and rangers
- punish villagers
- educate them in jail

Exercise 3.

A. For this exercise, get into pairs, Student 1 and Student 2. (Track 14)

Student 1, go to page 19 and read the transcript of the recording about desertification. Make detailed notes on the key points to answer this question: Explain the causes of desertification in Central Africa and what is being done about it.

Student 2, listen to the recording and make short notes to answer this question: Explain the causes of desertification in Central Africa and what is being done about it.

Student 2, when the recording has finished, report back to Student 1, using your notes to help you.

Student 1, listen to Student 2's speech and check the information Student 2 reports against your notes. If Student 2 misses anything important, discuss it after he/she has finished talking.

B. For this exercise, stay in your pairs. Student 1 and Student 2. (Track 15)

Student 1, listen carefully to the recording about fox hunting in Britain and make notes to answer this question: What are the arguments for and against fox hunting?

Student 2, take a break! You should listen too. Your task comes later. Just get a general idea of what the recording's about for now.

Student 1, when the recording has finished, report back to Student 2.

Student 2, listen to Student 1's speech carefully and take notes on the key points. When you've finished, go to page 19 of the book and read the transcript of the recording. Compare it with your notes. Are you missing any key information? If so, discuss this with Student 1.

Exercise 4 (Track 16)

Listen again to the talk about nuclear energy. This time make notes as you listen, if you want to. Then I'll ask you what the arguments for and against using nuclear power are.

Now work in pairs. Take it in turn to report back to your partner. After both of you have spoken, compare your notes and see if either of you missed any key points.

Post-listening

Exercise 5. Make a short story about your pet or your favourite animal and present it at the next lesson.

Natural World

Pre-listening

1. Read these ant facts with the help of a dictionary. Guess which fact is false.

Compare with a partner.

ANT FACT CHALLENGE

One of these facts is false. Can you guess which?

- Ants outnumber humans a million to one.
- There are over 12,000 species of ant.
- There were ants in the age of the dinosaurs.
- Ants leave a trail of scent to lead the others to food.
- Ants can carry 50 times their own body weight.
- Ants choose a new nest democratically.
- The ants in a colony can think together, like one collective brain.
- One species of Australian ant has eight legs.
- Only one female in the colony breeds: all the others care for her brood.
- The ant biomass in the rainforest is four times the rest of the creatures put together.

While-listening

2. You're going to hear Malcolm, a radio interviewer, asking Antonia Forster, a researcher, about her work. Listen to and read her reply. Notice how you can tell from her intonation in phrases 1-8 that she'll continue. In phrase her voice goes down so you know she's finished.

1 Urn, well, we work with one species of ant primarily

2 called, er, *temnothorax albipennis*.

3 It's a really small ant.

4 so in the lab, we keep it in between glass slides

5 and mostly we study its behavior.

6 er, we give it nest choice experiments.

7 um, one person in our lab, Jamie, studies their fighting strategy.

8 urn, so there's all sorts of various things we look at.

9 mostly their collective behaviours.

3. Listen to six more extracts from the interview and, for each one, say whether Antonia is going to continue (C) or has finished her point (F).

1

2

3

4

5

6

4. Decide if these statements are true (T) or false (F). Then listen and check your answers. Correct any false statements.

1 Colonies of ants behave differently to the way they do as individuals.

2 People have become fascinated by ants in the last few years.

3 Ants are approximatety the same size.

4 Ants may seem simple creatures, but they're not.

5. Match these pieces of information (a-d) with the points. In Exercise 4 (1-4). Then listen again and check your answers.

a Some ants are several centimetres long, some are very small.

b Ant behaviour is complicated.

c We can learn a lot from studying ants.

d Individual ants aren't capable of complicated thoughts or processes.

6. Listen to the next part of the interview. What's Antonia's main point?

a Studying ant group behaviour has shown us many different ways of doing things.

b Ant intelligence is best seen when they are studied as a group.

c Ants have many problems, and when they work together, they are able to find solutions.

7. Listen again and answer these questions. Compare and discuss with a partner.

1 According to Antonia, what is 'colony-level cognition'?

2 What is an 'ant algorithm'?

3 Why does Antonia compare a colony of ants to the human brain?

8. In the next part of the interview, Antonia talks about eusociality - the ways in which certain creatures organize themselves. Underline the key words in these statements. Then listen for the key words and number the statements in the order you hear them.

a The queen lays all the eggs.

b Female eggs are fertilized, male eggs aren't.

c The others don't lay their own eggs.

d Female ants have sisters rather than daughters.

e The others in the colony are the queen's daughters.

9. How can you find out more about ants? Listen to the final part of the interview and tick the information you hear.

1 visiting the Bristol Ant Lab website

2 going to the cinema

3 reading academic papers

4 reading magazines

5 reading different books

10. Listen again. Antonia mentions three different books. Note down one piece of information about each book.

1 The Superorganism

2 The Ants

3 Honeybee Democracy

Post-listening

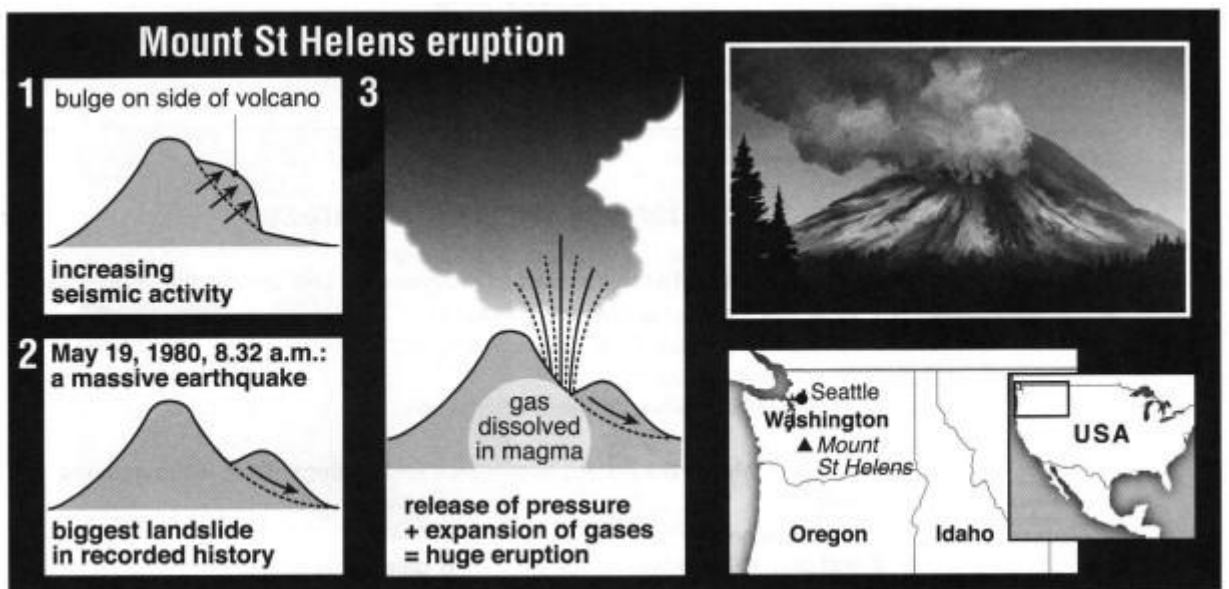
11. Would you like to visit the Bristol Ant Lab? Why? / Why not? Write a brief explanation or tell a partner.

Фрагмент уроку 6 (аудіювання)

Natural World

Pre-listening

1. Look at this infographic. Where and when did the event happen? Do you know any other volcanoes and stories about them? Discuss with a partner.

2. Find words in the infographic with these meanings. Compare with a partner.

1 explosion

2 very big (two words)

- 3 ground moving (two words)
- 4 area which sticks out
- 5 liquid inside a volcano

While-listening

3. Malcolm, a radio presenter, is talking to Jenny Riker, a volcanologist, about Mount St Helens. Listen and read. You'll hear it first at normal speed and then slowed down.

Malcolm: It must have been absolutely terrifying imp for people 'cause it, because it's not a highly populated area, is it?

Jenny: Urn, no, as not very populated, but, er, you can see that volcano from Portland. Oregon, which is a city probably about the size of Bristol.

Malcolm: So, the bulge started, and then, what what happened, er, atter? So, I mean. er, did. people like yourself, volcanologists, sort of Ain ...

4. When speakers are very involved in a conversation, they often a) Interrupt the other speaker, and b) repeat themselves. Listen again and find examples of a and b in the highlighted text in Exercise 3.

5. The sound /t/ is often pronounced differently in British and American accents. Listen and compare the way populated and started are pronounced.

6. Listen to the first part of the interview and choose the correct statement (a, b or c). Compare with a partner.

a Mount St Helens had always been very active, with many earthquakes in the region.

b People could see the changes happening to Mount St Helens before it erupted.

c Mount St Helens is in a heavily populated area, and many people were affected by the eruption.

7. Listen again. Tick the information you hear.

1 Washington State is on the north-west coast.

2 Washington. DC, the capital, is on the east coast.

3 People ran away from the volcano.

4 Most people remember the 1980 eruption.

5 You can see the volcano from Portland.

6 The side of the volcano exploded.

8. Listen to the next part of the interview. Number these topics in the order you hear them. Compare with a partner.

a Mount St Helens today

b Scientists went to Mount St Helens.

c A story from history

d The eruption

9. Match the sentence beginnings and endings. Then listen again and check your answers.

1 The scientists a started the eruption.

2 The first volcanologist b is quieter than that in 1980.

3 A landslide c came from all parts of the country.

4 Recent activity d died at Vesuvius.

10. Listen and decide If these statements are true (T) or false (F). Correct any false ones.

1 Volcanologists don't go to places where volcanoes are exploding.

2 Volcanic areas with lava flows are easier to work in.

3 Jenny knows a lot about the preservation processes like those at Pompeii.

4 The eruption at Pompeii happened very slowly.

11. Listen again and complete these sentences.

1 Jenny and her colleagues work at volcanoes all over the

2 Some volcanic areas, like Hawaii, produce lava flows which move quite

3 People living in Pompeii didn't have time to what they were doing.

4 The preserves living things.

Post-listening

12. Would you like to work as a volcanologist? Why? / Why not? Make notes of your reasons or tell a partner.

Фрагмент уроку 7 (аудіювання)

Natural World

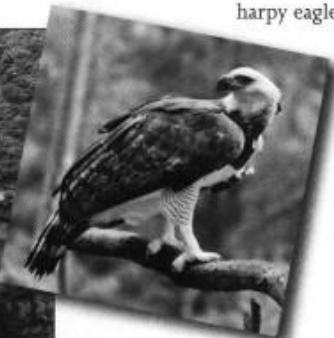
Pre-listening

1. You're going to hear an interview with Keith Waithe, a musician, talking about his native country, Guyana. Write ten words or phrases you expect to hear in the interview. Compare with a partner.

cock of the rock

harpy eagle

howler monkey

caiman

Kaieteur Falls

While-listening

2. Listen to Keith explaining what Macusi is. Choose the correct meaning (a, b or c).

- a an Amerindian tribe
- b a bamboo flute
- c the Guyanese rainforest

3. Listen to these phrases from Keith's explanation. You'll hear each phrase three times, getting progressively slower. Notice that the function words in bold are very reduced.

Macusi is the largest and their main instrument for the first time nine weeks ago I was trekking how I was able to meet

4. Listen to the first part of the interview and tick these names of places and geographical features as you hear them.

Macusi

Guyana

Guyanese

Oronoque River

Kaieteur Falls

5. Listen again and answer these questions. Compare and discuss with a partner.

- 1 Who did Keith buy his flute from?
- 2 What does the word Guyana mean?
- 3 What can you see when you fly over Guyana?
- 4 What is the height of the Kaieteur Falls?

6. Listen to the next part of the interview. How does Keith feel about Guyana? Choose the sentence (a, b or c) which best summarizes his feelings.

- a He prefers to live in Guyana rather than England.
- b He thinks he's got the best of both worlds.
- c He wouldn't like to live in Guyana.

7. Listen again and answer these questions. Compare with a partner.

- 1 How long has Keith lived in England?
- 2 What does he take back to Guyana when he goes?
- 3 What's he got in his back garden?
- 4 Who bought them?
- 5 That happens to them in winter?
- 6 What else has he got in the garden?

Post-listening

8. Would you like to visit the Guyanese rainforest? Why? / Why not? Make notes of your reasons or tell a partner.

Фрагмент уроку 8 (аудіювання)

Natural World

Pre-listening

1. What do you know about Mount Everest? Can you answer any of these questions? Compare with a partner.

- 1 Where is it?
- 2 How high is it?
- 3 Who first climbed it?
- 4 When?

2. Read this flyer advertising a talk about an early Everest expedition. Who are the people in the photo?

Everest needs you, Mr. Irvine

In 1924, George Mallory and Sandy (real name Andrew) Irvine set out to become the first people to climb Mount Everest. They were never seen alive again. What happened to them? Did they reach the summit or not? Their story has become one of the greatest legends of mountaineering, and Irvine's great-niece, writer and historian Julie Summers, brings it alive in this fascinating, beautifully illustrated performance.

3. Mark these sentences N (Nobody knows) or D (The text doesn't say).

1 Mallory and Irvine reached the summit of Everest.

2 Mallory and Irvine's bodies were never found.

3 Irvine's older sister was Julia grandmother.

While-listening

4. Listen to the beginning of a telephone interview with Julie. Does she answer any of the questions in Exercise 3? Compare with a partner.

5. Listen again. Who do you find easier to understand, the interviewer or Julie? Why? Tick the reasons.

He/She

... speaks quickly.

... has an accent I've heard before.

... speaks clearly.

... says some words with emphatic stress.

... isn't speaking on the telephone.

... says er and um a lot.

6. Listen to the next part of the interview. Number these points in the order you hear them.

a Julie hopes no photographs will be published.

b Both families hope that no more bodies will be found.

c Mallory's granddaughter lives near Julie.

d In 1960, a Chinese climber saw the body of Sandy Irvine.

e George Mallory's body was found.

7. Listen again and add one extra piece of information to each point in Exercise 6. Compare with a partner.

8. Listen to the final part of the interview. Choose the correct word or phrase to complete each of these sentences.

1 Sandy's story is terrible / romantic incredible.

2 Everybody believes / Nobody believes / Some people believe they got to the top of Everest.

3 Mallory planned to leave a picture of his wife in his pocket / at the top of Everest / on a snowy peak.

4 Hillary got to the summit of Everest in 1929 / 1935 / 1953.

9. Listen again and answer these questions. Compare with a partner.

1 Why did the story capture people's imagination?

2 What does Julie think of the stories about whether or not Irvine and Mallory got to the summit?

3 Why did people think they had got to the top?

4 What did Hillary do when he got to the top of Everest?

5 What two questions did finding Mallory's body raise?

Post-listening

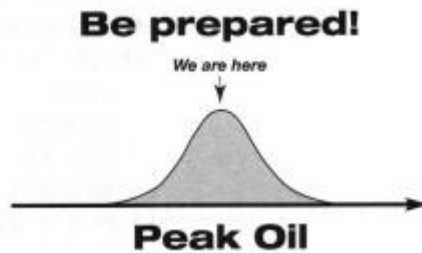
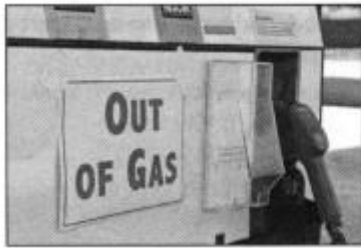
10. Would you go to the talk Everest Needs You, Mr Irvine? Why? I Why not? Make some notes or tell a partner.

Фрагмент уроку 9 (аудіювання)

Natural World

Pre-listening

1. Look at these images. What do you think peak oil is? How will it affect our way of life? Compare with a partner.

2. Read this description. How do you think Transition Towns' will be able to become less dependent on oil? Discuss with a partner.

Community Podcast

Transition Towns are a network of communities working to achieve a sustainable way of life. The idea is a response to the impact of climate change and oil running out - a 'transition' to a more energy-efficient lifestyle. An important concept in the transition movement is 'peak oil' -the idea that oil extraction has reached its maximum level, and from now on, oil will start to become scarce and much more expensive. Consequently, communities will have to become less dependent on cars. In this week's Community Podcast, Trevor Sharman, British local transition leader, tells Paul Goodwin how Transition Towns can help us to become more resilient and better able to withstand the challenges of a life without oil.

3. Match the words and phrases in bold. In the text above with these meanings.

1 tolerate

2 unable to live without

3 taking out

4 can be continued

5 rare

6 strong, not vulnerable

7 change

While-listening

4. Listen to these fragments from the podcast and notice the highlighted parts.

... and again, how, we depend on huge shopping centres.

... fix these things for us, er, we can do it ourselves.

it's about ... having, giving people the opportunity to, think creatively

5 Read this explanation and find examples of a—d in the fragments in Exercise

4. Speakers often need time to think how to express their ideas. As a result, they:

a pause.

b say er or um.

c repeat a word.

d change a word.

6. Listen to the first part of the podcast and make notes about what Trevor says under these headings. Compare with a partner.

7. Listen to the next part of the podcast, where they discuss a film called *The End of Suburbia*. Choose the correct word or phrase to complete each of these sentences.

1 'The End of Suburbia' is an Australian / American / English film.

2 Its about the importance of society / the car / shopping.

3 It looks at how the use of the car affects the design of towns / shopping centres / food suppliers.

8. Read these phrases (a-f) and look up any new vocabulary in your dictionary. Match two of the phrases with each of the topics below (1-3). Then listen again and check.

a for our food supplies

b as a third leg e this isn't really sustainable

c about how we can be more resilient f in the future

d to get around on

Topic 1: We need a car

Topic 2: We depend on huge shopping centres

Topic 3: We need to think

9. Look at these examples. What do the words in bold refer to?

1 I think the **transition thing**, is not about looking backwards it's about looking forwards.

2 ... we've never had so much money, although that might be changing ...

3 We've got not enough time for our children, and we're worried about our children. These are things that worry us now.

4 We could share more in terms of food, er, how we actually produce and, and, er, cook it and so on.

10. Listen to the final part of the podcast and answer these questions.
According to Trevor....

1 who works the longest hours in Europe?

2 what do we worry about paying for?

3 what can people share?

4 what will be the three advantages of planning the future?

Post-listening

11. Would you be interested in living in a Transition Town? Why? / Why not?

Write a summary on your opinion or tell a partner.

Отже, ми вважаємо, що саме таким повинен бути комплекс вправ з розвитку аудитивних умінь учнів 8-го класу засобами екстенсивного аудіювання на уроках англійської мови, і правильно організована робота з ним

може дати швидкі й ефективні результати в навчанні аудіювання як виду мовленнєвої діяльності.

2.3 Експериментальна перевірка ефективності авторського комплексу вправ для розвитку аудитивних умінь учнів 8-го класу засобами екстенсивного аудіювання

Для визначення ефективності використання пропонованого комплексу вправ необхідно було здійснити їх апробацію на практиці. Експеримент щодо застосування комплексу завдань на розвиток аудитивних умінь учнів 8-го класу засобами екстенсивного аудіювання на уроках англійської мови проводився на базі Хмельницького технологічного багатoproфільного ліцею імені Артема Мазура. Експеримент був організований як навчальний і тривав два тижні.

Експеримент проходив у три етапи:

- 1) констатуючий експеримент, спрямований на виявлення наявних знань і умінь учнів;
- 2) формуючий експеримент, спрямований на корекцію і вдосконалення умінь і навичок аудіювання за допомогою розроблених нами завдань;
- 3) контрольний експеримент, метою якого була перевірка ефективності використання комплексу вправ.

Отже, дослідження здійснювалося в три етапи, на кожному з яких вирішувалися свої завдання. Ми висвітлили їх у табл. 2.1:

Етапи дослідно-експериментальної роботи	Завдання	Методи	Ймовірний результат
---	----------	--------	---------------------

Констатуючий	1. вибір контрольної і експериментальної груп; 2. розробка критеріїв оцінки сформованості умінь аудіювання	тестування статистична обробка аналіз	1. вибрані контрольна (КГ) і експериментальна група (ЕГ); 2. Визначені критерії оцінки; 3. Визначений вихідний рівень сформованості умінь аудіювання;
Формуючий	1. апробація розробленого комплексу завдань в КГ;	тестування аналіз систематизація узагальнення	підвищення якості роботи з аудіюванням
Контрольний	1. контрольне тестування 2. аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи.	тестування аналіз систематизація узагальнення	фіксування вищого рівня сформованості умінь аудіювання в ЕГ

Таблиця 2.1. Завдання, методи та передбачувані результати констатуючого, формуючого та контрольних етапів дослідження

На початковому етапі дослідно-експериментальної роботи перші підгрупи 8-Б і 8-В класів були взяті в якості контрольної і експериментальної груп.

Особливістю викладання англійської мови в ліцеї є поділ класів на групи по 14-16 осіб. Експериментальна група складалася з 15 учнів першої підгрупи 8-В класу, де застосовувався розроблений нами комплекс завдань з формування аудитивних умінь учнів 8-го класу засобами екстенсивного аудіювання на уроках англійської мови, контрольна група – 16 учнів першої підгрупи 8-Б класу, де навчальний процес здійснювався традиційно з допомогою вправ з навчального посібника. Список учнів представлений в табл. 2.2.

Список учнів 8-Б	Список учнів 8-В
------------------	------------------

1	Бабій В.	1.	Бринюк Ю.
2	Борщев М.	2.	Бринюк Я.
3	Вульчин Н.	3.	Бучковська Є.
4	Горицький Н.	4.	Вавринюк О.
5	Жураковська К.	5.	Вабчук А.
6	Заболотна І.	6.	Горчиця І.
7	Кавій Є.	7.	Коцюба Д.
8	Кудерська А.	8.	Лисяк А.
9	Леонтєєва М.	9.	Маланчук В.
10	Нечипорук Т.	10.	Мамчук В.
11	Охман В.	11.	Матковська С.
12	Патріцький М.	12.	Мисяк О.
13	Рефель С.	13.	Онищук О.
14	Рубцов А.	14.	Сівак Д.
15	Саварина Д.	15.	Смолій Д.
16	Тхожевський О.		

Таблиця 2.2. Списки учнів 8 «Б» і 8 «В» класів

Одним з головних показників, що характеризують учнів в даних класах, є їх успішність з англійської мови, що представлено в табл. 2.3.

Підгрупа	Кількість учнів	Чверть	Кількість учнів з оцінкою		
			10	8	6
I (експериментальна)	15	I	7	7	1
II (контрольна)	16	I	7	6	3

Таблиця 2.3. Успішність учнів контрольної та експериментальної групи

Учні контрольної і експериментальної групи підібрані таким чином, що в кожній групі є учні з різним рівнем володіння англійської мови, є і «сильні» і «слабкі» учні, при цьому їх співвідношення приблизно однакове.

За оцінкою, наявними на кінець I чверті, кількість учнів, які вчаться на «відмінно», в експериментальній групі становить 46%, в контрольній – 43%. Кількість учнів, які вчаться на «добре», в експериментальній групі становить 46%, в контрольній – 38%. На «задовільно» в експериментальній групі вчиться 8% учнів, в контрольній – 19%.

У висновку: учні обох підгруп на початку дослідження мали рівний досвід у вивченні англійської мови і приблизно однакову успішність з предмету.

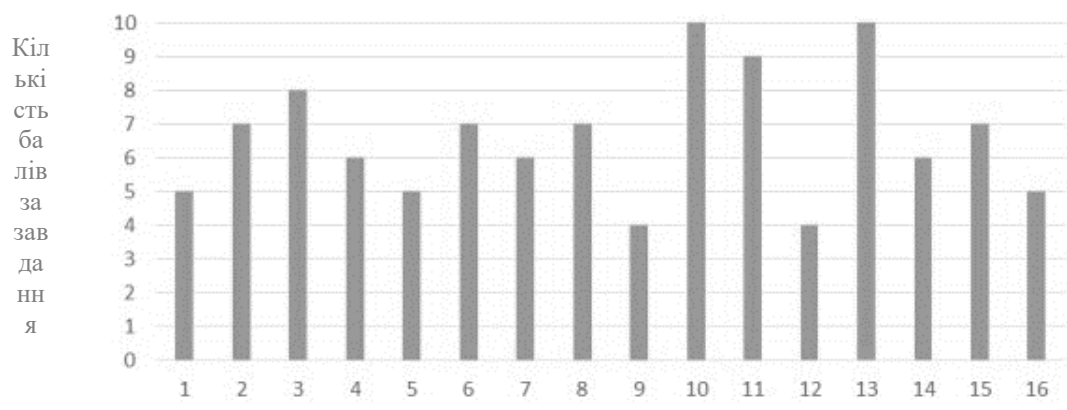
На констатуючому етапі експерименту були виконані наступні завдання:

- 1) виявлення рівня сформованості навичок і вмінь аудіювання в учнів за допомогою стартової контрольної роботи;
- 2) аналіз отриманих результатів.

Для того, щоб оцінити рівень сформованості навичок та аудитивних вмінь в учнів, ми провели стартову контрольну роботу, яка представлена в дод. 2.

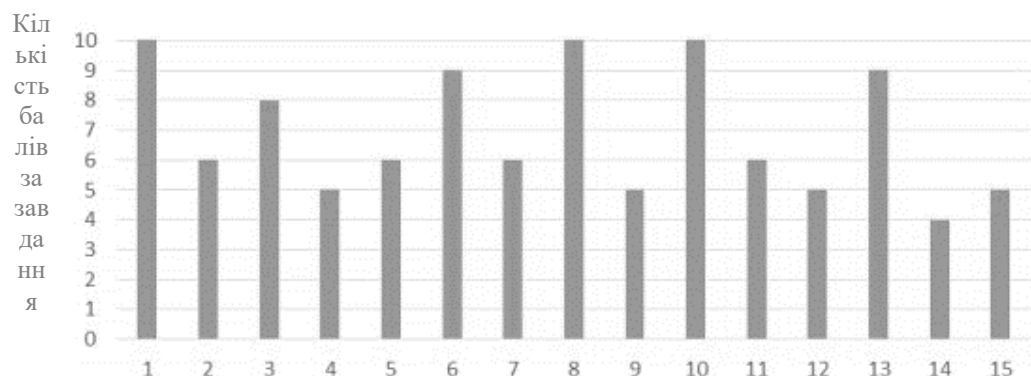
Виконання контрольної роботи було запропоновано в обох групах 8 «Б» і 8 «В» класів. Максимальна кількість балів, яку можна було набрати за правильно виконані завдання - 10. Його отримали троє учнів 8-В класу, і два учня 8-Б класу. Бали інших учнів по групах варіюються від 4 до 9.

Ми зобразили оцінки кожного учня зокрема на графіку (Рис. 2.1, 2.2):

Учні 8 Б класу за порядковим номером в списку

Рисунок 2.1. Результати констатуючого експерименту в 8 «Б» класі

Учні 8 В класу за порядковим номером в списку

Рисунок 2. 2. Результати констатуючого експерименту в 8 «В» класі

Порахувавши бали всіх учнів, ми вивели середнє арифметичне значення всієї групи, яке порівнювався з максимальною кількістю балів. Результати представлені на наступному графіку (рис.2.3):

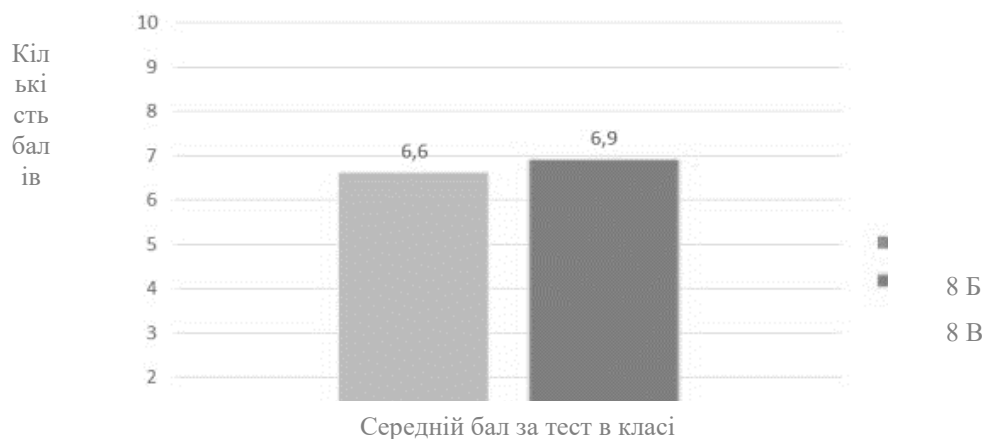

Рисунок 2.3. Результати констатуючого експерименту

Перетворивши отримані середні бали в відсотки, ми отримали наступні результати. Учні контрольної групи виконали 66% завдань, а експериментальної групи – 69% завдань.

У методиці при оцінюванні тестів використовуються різні шкали оцінювання. У нашому дослідженні ми будемо дотримуватися такої шкали:

- 91% завдань і більше – позначка «відмінно»,
- 70% - 90% – «добре»,
- 50% - 69% – «задовільно»,
- до 49% – «незадовільно».

Отже, на констатуючому етапі експерименту рівень сформованості аудитивних умінь в учнів контрольної і експериментальної групи тільки задовільний.

Таким чином, констатуючий експеримент виявив необхідність розвитку навичок сприйняття мови на слух в 8-Б і 8-В класах.

На наступному етапі ми перейшли безпосередньо до апробації методичної розробки завдань.

При роботі з експериментальною групою ми застосовували авторський комплекс вправ; на кожному уроці учні слухали записи і виконували вправи. Навчання в контрольній групі проходило в звичному режимі.

Діяльність вчителя при роботі над аудіюванням була побудована відповідно до методики вивчення іноземної мови. Навчально-методичним завданням уроків був розвиток аудитивних умінь учнів 8-го класу за допомогою екстенсивного аудіювання. Уроки були обладнані наочним (картинки до завдань) і роздатковим матеріалом. Уроки були орієнтовані на формування навичок і умінь розуміти почуте. Використання різноманітних прийомів, завдань і вправ на етапах pre-listening, while-listening, post-listening сприяло розвитку навичок і умінь сприйняття іноземної мови. Виховною метою уроків було підтримання інтересу до навчання, та формування пізнавальної активності. Атмосфера на уроках була дружньою. Учні були налаштовані на плідну роботу.

Для підтвердження ефективності використання комплексу вправ з розвитку умінь учнів 8-го класу за допомогою екстенсивного аудіювання нами було проведено контрольний експеримент. Учням 8-Б і 8-В класів було запропоновано для виконання підсумковий тест (представлений в дод. 2). Максимальна кількість балів, яку можна було набрати – 10.

Ми зобразили результати контрольного експерименту на графіках (рис. 2.4, 2.5), які ілюструють оцінки кожного учня за тест:

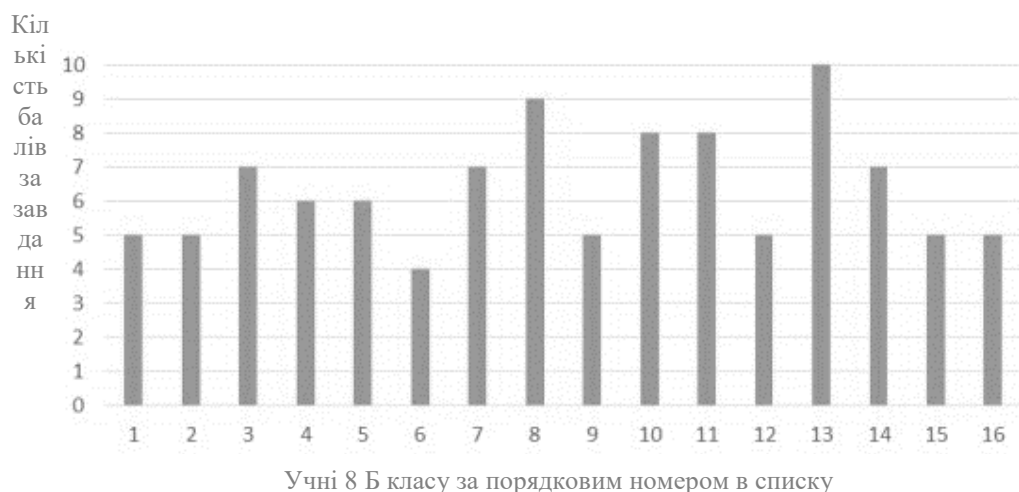

Рисунок 2.4. Результати контрольного експерименту в 8 «Б» класі

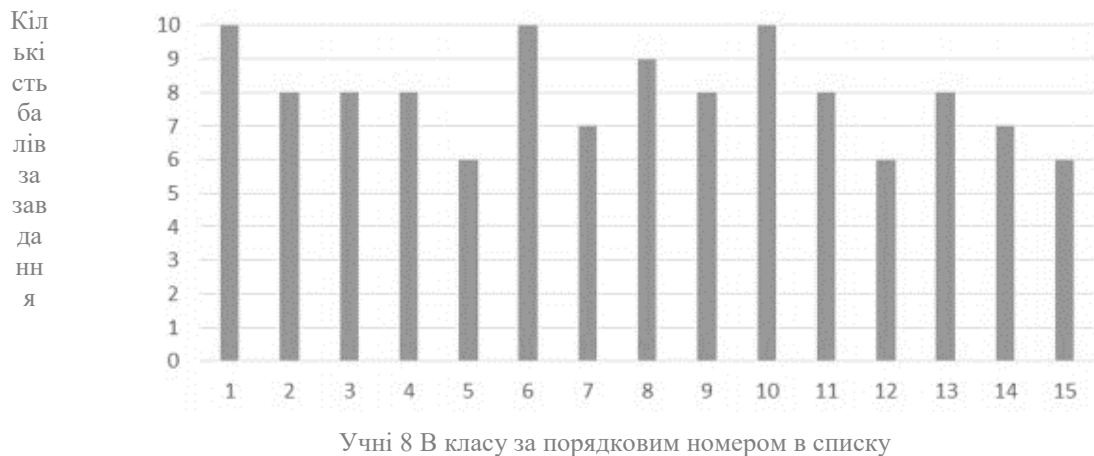

Рисунок 2.5. Результати контрольного експерименту в 8 «В» класі

Ми порівняли отримані дані, які зобразили на наступному графіку (рис. 2.6) за допомогою визначення середнього арифметичного значення 8-Б та 8-В класів:

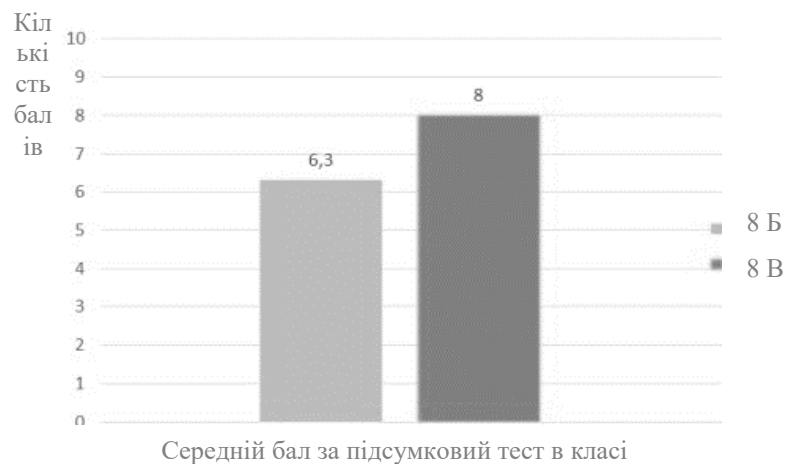

Рисунок 2.6. Результати контрольного експерименту (середній бал в класі).

Результати, отримані учнями контрольної групи, навіть виявилися нижче: з 6,6 балів до 6,3 балів.

В учнів експериментальної групи спостерігався прогрес в навчанні аудитивних умінь. На констатуючому експерименті учнями експериментальної групи був отриманий середній бал 6,9. На контрольному етапі експерименту досягнуті результати були в 8 балів.

У підсумку, можна порівняти результати, отримані учнями кожної з груп до і після проведення формуючого етапу експерименту. На констатуючому експерименті учні експериментальної групи отримали 6,9 балів. Після використання авторського комплексу вправ середній бал, отриманий цією групою учнів склав 8 балів, тобто поліпшення склало 1,1 бала. У контрольній групі відбулося погіршення результатів на 0,3 бала.

Результати тестування наочно представлені на наступному графіку (рис. 2.7):

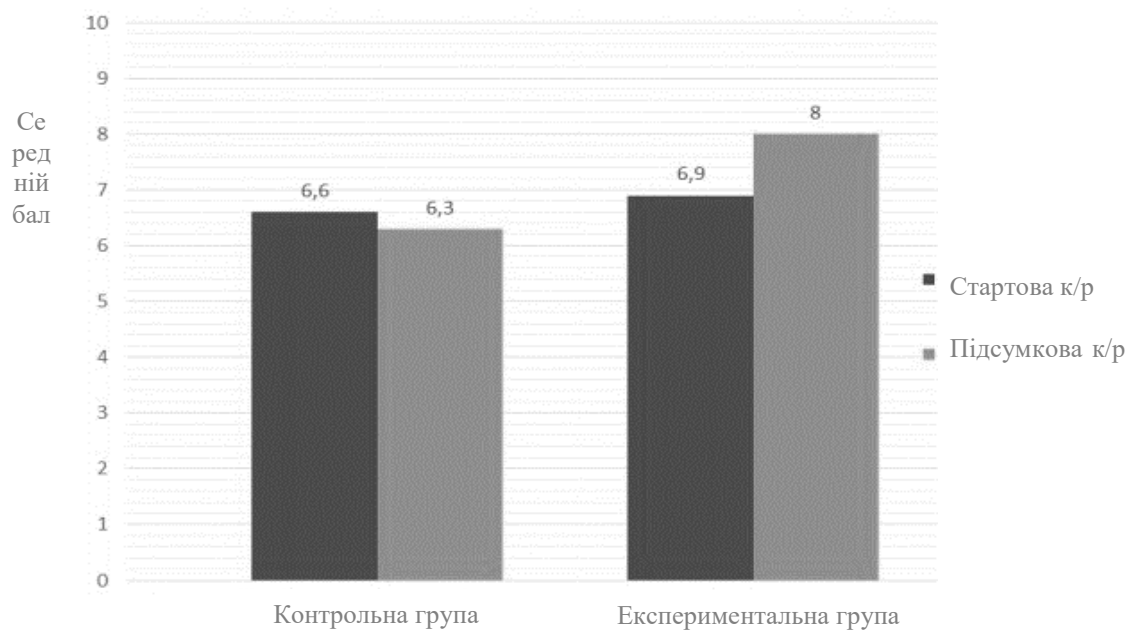

Рисунок 2. 7. Результати тестування учнів

Перетворивши отримані середні бали в відсотки, ми отримали наступні результати. Учні експериментальної групи виконали 80% завдань, учні контрольної групи – 63%.

Отже, на контрольному етапі експерименту рівень сформованості навичок і вмінь аудіювання з використанням комплексу вправ в учнів контрольної групи задовільний, а у експериментальній – на достатньому рівні.

Таким чином, після проведення експерименту нами була доведена ефективність використання розробленого комплексу завдань при навчанні аудіювання англомовного мовлення в 8-В класі та зроблені наступні висновки:

- застосування комплексу вправ сприяє поліпшенню навичок і умінь аудіювання, зокрема, допомагає розвитку розуміння загального змісту і певних деталей аудіотексту, вмінню формувати головну думку тексту, вміння виокремлювати потрібні деталі з текстів, узагальнювати отриману інформацію і формувати власне ставлення до прослуханого;

- використання комплексу вправ розвиває логічне мислення і вміння робити висновку з почутого;

- даний комплекс сприяє розвитку пам'яті, логічного мислення, розвитку навичок говоріння, поліпшенню вимови.

Висновки

Екстенсивне аудіювання відносять до комунікативного прослуховування. Однак, за словами дослідників, неможливо використовувати тільки один засіб. Потрібно поєднувати інтенсивне та екстенсивне прослуховування текстів, тому що досліджуваний вид прослуховування підходить для тих учнів, котрі мають достатній рівень знань (цими рівнями є A2, A2+, B1), а також розвинені види пам'яті. Виключенням є той факт, що учень з низьким рівнем знань сприймає на слух іншомовні слова тільки з візуальними «підказками»: картинки, заголовки, кольори, форми, тощо.

Невід'ємною частиною екстенсивного прослуховування являється розробка серій вправ для дотекстового, текстового та післятекстового етапів. Як було зазначено раніше, метою навчання у першому етапі є антиципація та предикція; у другому – активне прослуховування та перевірка розуміння; у третьому – розвиток мовленєвих і писемних умінь. Ці серії теж необхідно використовувати при змішаному підході навчання аудіювання, щоб кожен учень міг самостійно, з мінімальним втручанням викладача, виконувати завдання і під час класної, і самостійної вдома.

Також для цього виду аудіювання притаманні два типи обробки тексту: «зверху-вниз» і «знизу-догори». При першому типові спрацьовує дедукція, а при другому – індукція. Рекомендовано опрацьовувати текст «зверху-вниз» задля кращого розуміння прослуханого. У результаті цього варто подавати дидактичні вправи – підготовчі (для формування слухових навичок) та мовленєві (для формування комунікативних умінь).

Якщо говорити про тривалість відео чи аудіоматеріалу, то вона залежить від рівня знань учнів. Так, для A1-A2 – більше 3-х хвилин; для B1-B2 – більше 6-ти хв. Зважаючи на те, що у 8-му класі рівень знань іноземної мови має знаходитись на межі A1-B1, то звідси слідує, що хронометраж у середньому має бути 5 хвилин. Щодо лексичного наповнення – у тексті має бути невідомих слів у відношенні 10:1 (десять лексичних одиниць на один лист зошита).

Здійснений аналіз джерел дає змогу дійти висновку, що власне аудіювання є одним зі способів ефективного вивчення англійської мови як іноземної. Учні під час виконання аудіювання розвивають свої знання лексики та граматики, а також й інші види мовленнєвої діяльності. Однак в школах аудіювання проводять рідко, обумовлюючи це як додатковим видом діяльності до говоріння чи читання. Насправді, учні повинні розвивати вміння аудіювання на рівні з письмом, читанням та говорінням. Водночас викладачі повинні допомагати їм для якісного сприймання мовлення на слух.

Дослідники зазначають, що потрібно проводити навчання на уроках у такій послідовності: аудіювання, говоріння, читання, письмо.

Наступним чином було визначено переваги та недоліки екстенсивного аудіювання. Якщо екстенсивне аудіювання є видом цієї мовленнєвої діяльності, то недоліками можна вважати усі можливі аспекти, які включають в себе труднощі аудіювання. Ними є: невмотивована тема уроку, перевищений обсяг нових слів, незнання мови, психологічні аспекти, ускладнений текст мовними засобами, тощо, шум, відсутність візуалізації, мовлення диктора. Перевагами екстенсивного аудіювання є: застосування і розвиток фонових, контекстних та систематичних знань. Також ще однією перевагою є те, що саме цей засіб аудіювання зручним у самоосвіті чи на дистанційному навчанні. Учень може самоаналізувати свої досягнення, або репортувати свої результати вчителю.

Екстенсивне аудіювання вимагає ретельної підготовки: обов'язкова наявність пристрою для відтворення аудіо/відео та перелік вправ. Варто зазначити що взаєморозуміння між викладачем й учнями є також перевагою, яка безперечно полегшує виконання аудіювання.

Досліджуючи різні позиції і підходи до вирішення досліджуваної проблеми, ми змогли зробити висновок, що формування навичок екстенсивного аудіювання на середньому етапі навчання іноземної мови можливе лише за умови використання спеціального комплексу завдань. Тому в другому розділі був розроблений наступний комплекс завдань, спрямований на розвиток аудитивних умінь учнів 8-го класу за допомогою екстенсивного аудіювання.

Комплекс включає в себе автентичні записи з підготовчими вправами на зняття психолінгвістичних труднощів перед прослуховуванням тексту, мовленнєвими вправами, спрямованими на осмислення змісту сприйнятливої повідомлення, контролюючими вправами, які проводяться на всіх етапах сприйняття аудіо-тексту.

Експеримент щодо застосування комплексу завдань на розвиток аудитивних умінь учнів 8-го класу за допомогою екстенсивного аудіювання проводився на базі Хмельницького технологічного багатoproфільного ліцею імені Артема Магура. Він проходив в три етапи: констатуючий, формуючий та контрольний.

В результаті дослідно-експериментальної роботи ми здійснили висновки: використання комплексу вправ для аудіювання на уроках англійської мови представляє вчителю достатньо велику кількість переваг, а саме:

- мотивація учнів на більш активну роботу на уроці;
- більш повно реалізуються виховні та освітні можливості англійської мови як навчального предмета;
- в учнів формується стійкий інтерес до вивчення англійської мови.

Завдання не лякали труднощами, весь процес аудіювання проходив весело і вільно. Учні висловлювали свою думку, брали участь у виконанні завдань і ділилися результатами один з одним. Результати уроків, проведених нами, дають підставу стверджувати, що використання комплексу вправ дійсно сприяє підвищенню ефективності формування аудитивних навичок і вмінь.

Одним із відмінних способів навчання англійської мови як іноземної є екстенсивне аудіювання. ЕА має низку переваг, водночас і недоліків, у вивченні мови. Це дає учням якраз правильний мовної практики, що дозволяє їм скласти когнітивну карту значень, на якій можна розвивати інші мовні уміння. Повторний вплив на мову через екстенсивне аудіювання також підвищує здатність учнів розвивати уміння швидко й автоматично розпізнавати слова, збільшувати словниковий запас, краще справлятися зі швидким мовленням, розуміти мову на вищому рівні, розвивати засоби обробки усного мовлення

(наприклад, скорочення, асиміляція, тощо), а також обробляти мову більш плавно і точно.

Було висловлено припущення, що розвивати лише одну мовленнєву діяльність може бути недостатнім для розвитку умінь аудіювання і що потрібна певна цілеспрямована практика, яка орієнтована на ключові мовні особливості. Ці уміння, як й інші, вимагають багато годин практики, яких неможливо замінити. ЕА дає учням багато значущої та приємної практики прослуховування є найкращим способом допомогти учням розвинути сприймання мови.

Сьогодні актуальність проблеми ефективності навчання аудіювання не викликає сумніву у вчителів. Кожному необхідно шукати і використовувати ті методи і прийоми, які виявляться найбільш результативними в їх роботі. У нашому дослідженні ми представили лише один погляд на вирішення цієї проблеми.

В результаті проведеного дослідження та вивчення досвіду методистів, які займалися даною проблемою, був розроблений комплекс вправ для розвитку аудитивних умінь учнів 8-го класу за допомогою ЕА. Комплекс включає в себе підготовчі вправи, в процесі їх виконання тренується подолання мовних труднощів, знімаються психолінгвістичні труднощі перед прослуховуванням тексту. Мовні вправи сприяють закріпленню умінь, необхідних для розуміння на слух змісту зв'язного мовлення. Контрольні вправи спрямовані на перевірку основного, вибіркового або повного розуміння. Вправи виконуються на всіх етапах, тим самим супроводжуючи весь процес аудіювання.

За основу аудіо матеріалів були взяті автентичні тексти англійської мови. Вони були відібрані за такими критеріями: відповідність віковим особливостям учнів і їх мовному досвіду в рідній та іноземній мовах; зміст нової та цікавої для учнів інформації; представлення різних форм мови; відповідність тексту цілям і предметного змісту; інформативність текстів тощо.

Ефективність використання комплексу завдань була перевірена під час дослідно-експериментальної роботи, яка проводилася в школі. В процесі цього

експерименту нами був проведений ряд уроків з навчання аудіювання в 8-х класах. Результати показують, що організація подібних уроків покращує аудитивні навички та вміння. Зокрема, вони сприяли розвитку розуміння загального сенсу і певних деталей аудіотекста, вмінню відрізнати головну інформацію від другорядної. Все це говорить про те, що комплекс вправ може використовуватися на уроках англійської мови вчителями середньої школи.

Дослідження довело ефективність розробленого комплексу вправ при навчанні аудіювання школярів 8-х класів.

Виконане нами дослідження розвитку навичок і умінь аудіювання з використанням комплексу вправ вносить певний внесок в можливість ефективніше здійснювати навчання аудіювання. Проте, ми усвідомлюємо, що не всі поставлені нами задачі вирішені в певній мірі глибоко і ґрунтовно. У зв'язку з цим з'являється перспектива подальшого поглибленого дослідження процесу розвитку навичок і умінь сприйняття англійської мови на слух школярів середньої школи.

Перелік джерел посилання

1. Білянська І. П. Експериментальна перевірка ефективності методики формування аудитивної компетентності засобами художніх аудіокниг. Педагогічний альманах: збірник наукових праць. Херсон, 2018. Випуск 38. С. 68–77.
2. Білянська І. П. Критерії відбору художніх аудіокниг для формування англомовної аудитивної компетентності майбутніх учителів. Теоретична і дидактична філологія: збірник наукових праць. Серія «Педагогіка». Переяслав-Хмельницький, 2017. Випуск 26. С. 4–17.
3. Вікович Р. І. Відбір матеріалів для навчання студентів мовних спеціальностей аудіювання англомовних теленовін. Вісник КНЛУ. Серія : «Педагогіка та психологія». Київ, 2010. № 17. С. 21–31.
4. Дацків О. П. Принципи та критерії відбору мовленнєвого матеріалу для формування вмінь говоріння у майбутніх учителів англійської мови засобами драматизації. Вісник Київського національного лінгвістичного ун-ту. Серія «Педагогіка та психологія». 2010. Вип. 18. С. 75–83.
5. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання.- Київ:«Ленвіт», 2003.-С. 57-68.
6. Зацний Ю. А. Сучасне англомовне суспільство і розвиток словникового складу англійської мови / Ю. А. Зацний. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2006. – 443 с.
7. Контроль аудіювання з англійської мови [Електронний ресурс] // Всеосвіта. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://vseosvita.ua/library/kontrol-audiuvanna-z-anglijskoi-movi-8-klas-ii-semestr-165269.html>
8. Крапчатова Я. А. Відбір та організація аудіотекстів для само- і взаємоконтролю рівня сформованості англомовної компетенції в аудіюванні у майбутніх філологів. Вісник КНЛУ. Серія : Педагогіка та психологія. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2011. Вип. 19. С. 110–117.

9. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах/Кол.авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої.-Київ:«Ленвіт», 2002.-С.117-142.
10. Методика формування іншомовної аудитивної компетенції [Електронний ресурс] // Бібліотека Острозької академії – Режим доступу до ресурсу: <https://lib.oa.edu.ua/files/8.doc>
11. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентції: Курс лекцій : навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв. - кваліф. рівня «магістр» / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2011. 344 с.
12. МОН України. Навчальні програми з іноземних мов [Електронний ресурс] /МОН України//МОН України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/programi-inozemni-movi-5-9-12.06.2017.pdf>.
13. Мурко І. І. Зміни в повсякденному житті носіїв американського та британського національних варіантів і поповнення словникового складу сучасної англійської мови / І. І. Мурко // Вісник Сумського державного університету. — 2002. № 4. — 139 с.
14. План-конспект уроку в 11 класі. Електронний ресурс: https://subject.com.ua/lesson/mova/11klas_1/5.html
15. Рассказова Н. Є. Інтегровані вміння [Електронний ресурс] / Н. Є. Рассказова – Режим доступу до ресурса: <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1678/Rasskazova.pdf?sequence=1>.
16. Рекомендації щодо викладання рідної мови в новому 2001—2002 навчальному році // Дивослово.— 2001.— № 8.
17. Тексти та завдання для семестрового контролю навичок аудіювання учнів 2-11 класів [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://naurok.com.ua/semestrovi-kontrolni-roboti-audiyuvannya-2-11-klasi-teksti-ta-testi-dlya-provedennya-kontrolyu-audiyuvannya-2863.html>

18. Шамрова К. О. Методика навчання аудіювання автентичного спонтанного мовлення майбутніх вчителів англійської : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 035 "Філологія" / наук. керівник Т. А. Пахомова. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 131 с.
19. Азимов Э Г., Щукин А Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). -М.: «Икар», 2009. -448с.
20. Арбекова Т. И. Лексикология английского языка (практический курс) / Т. И. Арбекова – Москва: Высшая школа, 1977. – 240 с.
21. Бойко Б. Л. Текст и социальное взаимодействие / Б. Л. Бойко // Знание языка и языкознание. – М.: Наука, 1991. – 199 с.
22. Вербицкий А. А. Контексты содержания образования / А. А. Вербицкий, Т. Д. Дубовицкая. – М.: РИЦ МГОПУ им. М. А. Шолохова, 2003. – 80 с.
23. Верещагин Е. М. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного / Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – М.: Русский язык, 1990. – 246 с.
24. Виноградов В. С. Перевод: Общие и лексические вопросы: учеб. пособие /В. С. Виноградов. – [2-е изд., перераб.]. – М.: КДУ, 2004. – 240 с.
25. Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика: учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений. Москва: Издательский центр «Академия», 2006. 336 с.
26. Головнин И. В. Грамматическая категория социально-личностных отношений / И. В. Головнин Грамматика современного японского языка. – М.: Изд-во МГУ им. М. В. Ломоносова, 2004. – 161 с.
27. Два типа чтения и аудирования: что, как и зачем читать и слушать [Электронный ресурс]. – 2009. – Режим доступа до ресурсу: https://www.englishlab.net/journal/2009/01/05/listening_reading_types_extensive_intensive/

28. Демьяненко М Я., Лазаренко К. А., Мельник С. В. Основы общей методики обучения иностранным языкам.-Киев:«Вища школа»,1984.- С. 128-150.
29. Елухина Н.В. Обучение слушанию иноязычной речи / Н. В. Елухина // Иностр. языки в школе. – 1996. – №5. – С. 20-22.
30. Елухина Н.В. Преодоление основных трудностей понимания иноязычной речи на слух как условие формирования способностей устно общаться / Н. В. Елухина // Иностр. языки в школе. – 1996. – №4. – С. 25-29.
31. Жлуктенко Ю. А. Неорганический язык в многоязычной ситуации / Ю. А. Жлуктенко // Языковые ситуации и взаимодействие языков. – К. : Наукова думка, 1989. – 104 с.
32. Зимняя И. А. Компетентностный подход. Каково его место в системе подходов к проблемам образования? / И. А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2006. – № 8. – С. 20–26.
33. Зорина Л.Я. Программа – учебник – учитель. – М., 1989.
34. Кочкина З. А. Аудирование: что это такое?//«Иностранные языки в школе». - № 5.-1964.
35. Лаврентьев Г. В. Обучающие технологии в профессиональной подготовке специалистов / Г. В. Лаврентьев, Н. Б. Лавреньева, Н. А. Неудахина. – Барнаул: Изд-во Алт. ун-та, 2004. – 232 с.
36. Методика обучения иностранным языкам в начальной и основной общеобразовательной школе: учебное пособие для студентов педагогических колледжей / [под ред. В.М.Филатова] / (Серия «Среднее профессиональное образование»). – Ростов н/Д: «Феникс», 2004. – 416 с.
37. Миханова О. П. Формирование и развитие универсальных компетенций студентов вуза в процессе обучения иностранному языку: на примере неязыковых специальностей: автореф. дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / О. П. Миханова. – Пенза, 2008. – 28 с. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа:

<http://www.dissercat.com/content/formirovanie-i-razvitve-universalnykh-kompetentsii-studentov-vuza-v-proisessie-obucheniya-ino>.

38. Подробная классификация шести уровней владения языком [Электронный ресурс]. – 2018. – Режим доступа до ресурсу: <https://mylingvo.com/podrobnaya-klassifikatsiya-6-urovnej-vladieniya-anglijskim-yazykom/>

39. Серебрянников Б. А. Общее языкознание. Внутренняя структура языка / Ред. Б. А. Серебрянников. – Москва: Наука, 1972. – 568 с.

40. Тер В. С. Язык и международная коммуникация: Учеб. пособие / В. С. Тер, С. М. Минасова. – Москва: Слово, 2000. – 624 с.

41. Томахин Г. Д. Фоновые знания как основной предмет лингвострановедения Г. Д. Томахин // Иностраный язык в школе. – М., 1980. – № 4. – С. 84–86.

42. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы) : учеб. пособие [для институтов и факультетов иностр. языков] / А. В. Федоров. – [5-е изд.]. – СПб. : Филологический факультет СПбГУ; М. : ООО «Издательский Дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ», 2002. – 416 с.

43. Черкасская Е. Б. Стилистическая дифференциация словарного состава современного английского языка / Е. Б. Черкасская // Иностранные языки в школе – 1984 – №2. – 210 с.

44. Ягудена А. Р. Социолингвистический аспект в изучении новой лексики / А. Р. Ягудена. – Ростов-на-Дону, 2003. – 41 с.

45. Cobb, T. Web VP/BNC-20. retrieved from <http://www.lextutor.ca/vp/bnc/>

46. Dörnyei, Z. (2001). Motivational strategies in the language classroom. Cambridge: Cambridge University Press.

47. Dupuy B. C. Narrow listening: An alternative way to develop and enhance listening comprehension in students of French as a foreign language / Dupuy. // System. – 1999. – №27. – С. 351–361.

48. Elley, W. (1989). Vocabulary acquisition from listening to stories. *Reading Research Quarterly* 24 (2), 174-187
49. Elley, W. B. (1991). Acquiring literacy in a second language: The effect of book-based programs. *Language Learning*, 42, 3, 375-411.
50. Elley, W. B., & Mangubhai, F. (1981a). The impact of a book flood in Fiji primary schools. Wellington: New Zealand Council for Educational Research and Institute of Education.
51. Harmer J. Listening. *English Teaching Professional* / Harmer. – 2003. – №26. – С. 29–30.
52. Harmer J. *The practice of English Language Teaching* 4th ed. Essex: Pearson Education Limited, 2007. 371 p.
53. Hungry for Fluency? Get There with Intensive and Extensive Listening [Электронный ресурс]. – 2020. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.fluentu.com/blog/intensive-and-extensive-listening/>
54. Kiany G. R. The effect of frequent dictation on the listening comprehension ability of elementary EFL learners / G. R. Kiany, E. Shiramiry. // *TESL Canada Journal*. – 2002. – №20. – С. 57–63.
55. Knowles E. *The Oxford Dictionary of New Words* / E. Knowles, J. Elliot. – Oxford University Press, 1997. – 357 p.
56. Krashen, S. (1981). *Second language acquisition. A Survey of Linguistic Science*. Ed.
57. Krashen, S. (2011). Academic proficiency (language and content) and the role of strategies. *TESOL Journal*, 2 (4), 381-393
58. Laufer, B. (1989). What percentage of text-lexis is essential for comprehension? In C. 61.
59. Lauren & M. Nordman (Eds.), *Special language: From humans to thinking machines* (pp. 316-323). Clevedon, England: Multilingual Matters.
60. Lynch T. Academic Listening in the 21st Century: Reviewing a Decade of Research. *Journal of English for Academic Purposes*. 2011. P. 79–88.

61. Lynch T. Study Listening: A Course in Listening to Lectures and Note Taking. Cambridge: Cambridge university press, 2004. 214 p.
62. Nation, I. S. How large a vocabulary is needed for reading and listening?. Canadian Modern Language Review / La Revue canadienne des langues vivantes [Электронный ресурс]. – 2006. – Режим доступа до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/239928724_How_Large_a_Vocabulary_Is_Needed_for_Reading_and_Listening.
63. Oxford Learner's Dictionary. URL: http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/sequence_1
64. Renandya W. A. Teacher, the tape is too fast / W. A. Renandya, T. C. Farrell. // ELT Journal. – 2010. – С. 1–8.
65. Richards J.C. The Context of Language Teaching / J. C. Richards. – Cambridge: Cambridge University Press, 1991. – 228 p.
66. Ridgway T. Listening strategies: I beg your pardon? / Ridgway. // ELT Journal. – 2000. – №54. – С. 179–185.
67. Rost M. Teaching and researching listening. White Plains, NY: «Longman/Pearson Education», 2001. -P.3-26.
68. Swan, M. (2008). Talking sense about learning strategies. RELC Journal, 39(2), 262- 273.
69. The American Heritage Dictionary of the English Language [Electronic resource]. – Mode of access: <http://ahdictionary.com/>
70. Vandergrift L. Facilitating Second Language Listening Comprehension: Acquiring Successful Strategies. ELT Journal. 1999. P. 168–176.
71. Waring, R. Extensive listening. Materials. [Электронный ресурс]. – 2010. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.robwaring.org/el/materials.htm>.

Додатки

Додаток 1

Тексти до аудіювання (Audioscripts)

Фрагмент уроку 1 (аудіювання)

Ex. 4, Track 9

Education is compulsory in America but school is not. While the majority of students are sent to either public or private schools, a tiny number, around 3% of the student population, is home-schooled. But is it really sensible of parents to educate their children at home?

Well, the reality is that for some parents there is simply no other choice. In rural parts of America, the nearest school can be very far away indeed. It is quite understandable, therefore, that some parents don't want to force extremely long commutes on their children. Family circumstances can also make regular school attendance difficult. For example, parents who move around a lot for their work cannot simply send their children to different schools every other week. The child would find it very hard to settle and focus. It is easy to sympathize with home-schooling parents in these and similar circumstances.

Another common reason given for home-schooling is concern over safety and behavioral problems in state schools. In particularly poor and deprived areas, this fear is very real. The influences children encounter at school are very often not at all positive. However, only a small number of parents who homeschool say this or any reason previously mentioned is why they do not send their children to school. In fact, the most common reason, given by almost half of parents, is that they think they can do a better job themselves than a government or private school can at educating their children.

And perhaps parents are capable of schooling their children at primary level but the range and difficulty of subjects in secondary education is much greater. Most parents would surely struggle to give as complete an education as state schools for that reason. Besides, education is only one consideration. Children who attend school also learn social skills and make friends. They are in real danger of slower social development, or of feeling lonely if they are home-schooled instead.

In short, there is no doubt that some parents can and do educate their children successfully at home - and have very good and understandable practical reasons for doing so. However, are we expected to agree with the reason most parents give - that they can do a better job than the state? At school, each subject is taught by a qualified professional in that area. Can parents possibly know more about all the school subjects than people who have specifically studied them for years?

And even if a few very talented ones can, can they also ensure that their children get enough social development at home? This all seems extremely unlikely.

Ex. 5, Track 10

Once upon a time, education was free in the UK - and by that I mean it was free to go to primary school, secondary school and university, if you wanted to. Well, not anymore. Third-level education has not been free for a number of years. In fact, it is becoming extremely expensive; with course fees now costing on average around £9,000 each year.

But why do we charge students to learn? After all, doesn't this make society less equal? If only the wealthy are able to afford university, then the gap between rich and poor will widen. Besides, isn't education a basic right? And isn't providing it a basic service the government should be responsible for? After all, our taxes are supposed to cover basic services. Is it really fair to ask for more money? The cost of third-level education has now got so great, in fact, that students from less well-off families are either unable to go or are getting into debt just to pay for university. And this puts them under financial pressure from a young age. It's another disadvantage for graduates from poor backgrounds as they compete against the wealthy. Having more debt when they graduate means they have less chance of being able to buy a home of their own in the future.

On the other hand, universities themselves argue that fees are a very necessary part of the education process. Without them, they claim that UK universities wouldn't be able to compete with foreign ones and build and maintain facilities of the very highest standard. They argue that the money that fees bring in is necessary if the UK is to continue producing world-class graduates, which attract the best companies here.

Indeed, recently, a high-profile Oxford University representative suggested fees should be raised even higher than they are at the moment. He suggested it costs around £16,000 a year to educate a student at Oxford. As mentioned, fees are presently around £9,000, which is considerably less. However, since most ordinary families already struggle to afford the cost of university, asking for fees to be increased further seems a very questionable policy indeed. Perhaps our universities do need a lot of investment to remain some of the best in the world, but should students really be paying for this? Does the government not have a responsibility to find the money from elsewhere? Everyone should have an equal opportunity to go to university but, more and more, only the wealthy enjoy that choice.

Фрагмент уроку 2 (аудіювання)

Video 9, Part 1

Alan: Tell me a bit about universities in your country. What's, um, are you going to university at the moment?

Ning: Yeah, I'm still a university student and, er, er, I have graduated from ... graduate school [Mm] and I'm planning to, um, go to university in the UK.

Alan: Oh great, excellent.

Ning: Yeah, I love this place.

Alan: It's good, nice to hear, how about you, Maria, are you, um ...?

Maria: I'm also a student and, and I studied the university in Russia, but probably I will take my Master's degree at the university in the UK, I don't know ...

Alan: That's nice. Is it expensive to study in your countries?

Ning: Actually, I think it depends, because, if you want to, um, enter a private school [Yeah], of course it, it's really expensive, I mean, and, er, but, if you just, er, at some state university [Yeah], um, it doesn't cost a lot.

Alan: Yeah, in England, a lot of students are, are unhappy because it's now maybe £9,000 a year for, [Wow] they have to borrow this from the government, a student loan, and so a lot of students, to be honest, are [It's just a loan] Yeah, and they've got to pay it back. [Yeah, yeah, pay it back.]

Ning: So that's the reason why they needed to take a gap year?

Alan: Yeah, some people just, er, go away and try and earn some money to, to help, er, do this, um, [Oh!] um, so, so they have a lot of debt at the end of, of their time, so in England at the moment, this is a bit of a, a big issue and, um, student numbers are actually falling a bit, um ...

Video 9, Part 2

Alan: How do you pay for it in, in Russia and China, do you have to pay yourself or does the government help?

Ning: Actually, if you are doing the Bachelor degree [Yeah] you needed to pay for yourself ... but, er, if you, you can enter the postgraduate school to get a, a higher degree like a Master or PhD, um, you don't needed to pay anything. [Oh, that's] you [Really] you can get a, er, get a different amount of money [Yeah] to support your living cost.

Alan: That's quite nice, and in Russia, do you, do you get mu-, help from the government?

Maria: Er, personally, I don't pay for my studies [Nice!] at university, because, er, in, I think that, er, in almost all the universities in Russia there are several positions [Um] for students with the best results [Um] of the exams who can get scholarship ...

Alan: Oh, that's great!

Maria: ... from the government [Yes] and so I don't pay for the university, and every month government gives me a small amount of money to support myself [Ah, excellent, yes] and you also can apply for different grants and, um, yes, er, I don't know, a foreign, different money, for example, if you do some research, [Yeah] you can, um, present your project to judges and they will decide if, whether they give you money or don't.

Alan: That's a really good idea. That's really nice. And i-, d-, is it hard work at university, as a student, do you have to get a lot of homework, are you working ...

Ning: Actually, it's kind of different from the high school [Be honest] be, be honest, yes, um, it's easier than the, than the studies where you ... [Is it really?] Yeah. [Easier than high school?] There is, actually, no homework, I mean, only, er, maybe [Yep] little homework, yes, you, you are not forced to do the homework, you can, if, you, even if you got it, the homework, [Yeah, yeah] you can just leave it away, and, er, have some fun ...

Maria: But it stays until the end of the term, and at the end of the term you have to do everything.

Ning: The last two weeks, the last two weeks ...

Alan: Yeah, so that ...

Ning: ... is hard ... [Busy!] Yeah!

Video 9, Part 3

Alan: And what's the accommodation and things like, er, is it easy to find a, a place to live at university, or do they help you with this, or do you have to live in a student house?

Maria: If you don't pay for the university, and if you get scholarship, the university provides you with a student's house, [Oh, that's really ...] with a room at the student's house, but, er, normally, er, the accommodation's not very good, frankly speaking, in Russia, so, oh, most, some students prefer to, for example, to rent a flat [Um, yeah] or to share a flat with someone, so it is not [Yeah] so expensive, but it's better.

Alan: That's nice, yeah.

Ning: Actually, in China it's quite different because you, no matter which degree you want to get, um, the university will pro-, pro-, provide you the accommodation.

Alan: Do they really? That's quite good.

Ning: Yes, and it's cheap, it's quite cheap. So, um, nearly all of the students they choose to stay in the apartment or residential, yes.

Alan: Ah, nice. In England, it tends to be the first year you get a hall of residence, but then the next two years or three years you've got to find your own, your own place.

Ning: You need to move out?

Alan: Yeah, you have to move out, um, they don't guarantee, er, accommodation now after the first year. Sometimes you ...

Ning: Because there is no enough?

Alan: No, there's not enough and the, they always let the new students go there first [Oh] so experienced ones get, um, well, it's, it's fun, but it's sometimes quite expensive, um, [Yeah] you know, you've got to find accommodation for, for everyone.

Maria: But I find that, for example, if you study at the university of Cambridge, you, it is compulsory to stay, er, in the halls of residence and pay for, for it.

Alan: Er, yeah, some of these, Oxford and Cambridge, I think, you get more opportunity to stay within the small colleges so they're, they're in a slightly better position.

Фрагмент уроку 3 (аудіювання)

Audio 2.9

- A:** Now, with tuition fees set to rocket up to £9,000 a year for university students starting their courses next September, many young people are looking at alternatives like studying abroad. The Netherlands is becoming more popular with British students, who can take their degree courses in English, and in many cases, it costs less than studying a similar course in the UK.
- B:** I imagine, you know, when, when, the, when the fee prices go up for us next, I imagine it, I'd expect the amount of people applying to go up, but Dutch isn't a popular language in Britain, so do you reckon, do you reckon it would be easy for students to study at the university, or would it take a bit of work?

Audio 2.10

Interviewer: This is The Basement on Pure. Now, with tuition fees set to rocket up to £9,000 a year for university students starting their courses next September, many young people are looking at alternatives like studying abroad. The Netherlands is becoming more popular with British students, who can take their degree courses in English, and in many cases, it costs less than studying a similar course in the UK. Sandra von Beit, from the University of Applied Sciences Utrecht, is our guest. Welcome to The Basement, Sandra.

Sandra: Thank you.

Interviewer: Um, so, have you seen an increase in applications from British students already, or does it still seem to be a bit under the radar?

Sandra: Er, not as many as we expected, er, we've got 36, er, students from the UK here at the moment, and, er, we're expecting more applications from the UK, but we haven't seen that many yet.

Interviewer: I imagine, you know, when, when, the, when the fee prices go up for us next, I imagine it, I'd expect the amount of people applying to go up, but Dutch isn't a popular language in Britain, so do you reckon, do you reckon it would be easy for students to study at the university, or would it take a bit of work?

Sandra: No, er, there are students from all over the world that go to Holland, um, I think there are 1,500 English, er, degree programmes in Holland at the moment, so yes, it's, it's quite famous for its, er, er, English programmes. I know, for example, Germany, you would really have to learn German to go there, or France, the same, but in Holland, you know, people speak English on the street, and, er, or they'll speak Dutch, but everybody pretty much speaks English on the side as a second language, and, er, yeah, and, er, the degrees, or the programmes are in English.

Interviewer: So Sandra, tell me a little bit more about your university.

Sandra: OK, the University of Applied Sciences Utrecht has about 40,000 students, so it's quite a large university, er,

Audio 2.13

Paul: And there's really great café culture, the c-, old canal that winds through the middle of the city is really pretty, er, there's s-, I mean, if you're worried about missing out on popular culture, you don't have to worry about that, because there's a, a train that goes right into Amsterdam, right through the night, so you can go and see all the, I mean, you see some great bands, all the biggest bands like Oasis and Radiohead, that are playing stadiums, we could see them in small venues in Utrecht or in Amsterdam, so there's plenty going on out there, and I think also, a lot of students nowadays in, specially in Stockport, there's this feeling that when you're choosing a university, because Manchester's such a great city, [Mm] and it's on our doorstep, it's only seven miles away, and there's three or four really good universities to choose from, a lot of people take that decision to stay at home, and I understand that because it's so expensive, so much more expensive than when I was a student, but I kind of think you're missing out a little bit on the student experience, because you only get to do this once, [Yeah] and I know how much debt students have to get into nowadays and I know it's hard, but getting away from the town where you grew up, and getting away and meeting new people who are doing the same thing as you, you find out so much about yourself, and that is so much part of the student experience, and to do it in a foreign country is even more of a step, isn't it? But Utrecht, it's so close, [Yeah] it's so cheap, um, to get over there on a cheap flight or even on a coach if you book it in advance, and if you need to get, if something terrible happens at home and you need to get back in a hurry, you can be back in a couple of hours, it rea-, you know, it's not like you're going to the other end of the world.

Interviewer: Yeah, um, so, I suppose best get down to the figures side of it now. Um, Sandra, what's the typical cost of a course at the university?

Sandra: Er, it's 1,672 euros per year, which works to 1,400 and something pounds, I think. also quite international – the students come from, er, all over the world, er, we've got five English-taught Bachelor courses, which are mainly, er, business-related or communications, um, it's a university of applied science, which, which means it's very practical – you'll be doing, er, two internships, for example, you'll be working in projects and in companies at the same time.

Interviewer: Um, so, Sandra, some students might fancy the idea of studying abroad, um, but be worried that future employers might not value the final qualification. Do you think this is the case?

Sandra: No, I don't think they have to worry about that – er, a Bachelor in Holland has the same value as a Bachelor in the UK, and all our courses are internationally accredited, so they shouldn't have to worry, and, er, I know in a lot of cases they can do a double degree, where they will get a, a degree from a UK university as well, we've got quite a few partners, er, in the UK.

Interviewer: Fantastic.

Audio 2.11

Interviewer: And now I'm, I'm going to bring in Paul Holloway now, he presents our punk show on Thursday nights, um, the reason being he's actually studied in Utrecht. So, er, Paul, you know, what was it like? Would, would you recommend the lifestyle?

Paul: Oh, definitely. Um, I mean it was 15 years ago that I was, er, a student in Utrecht, um, but it wasn't, I wasn't there for the full time of my, er, course, I was only there for, er, my year out, and I spent six months, er, at the university in Utrecht, which has fantastic facilities, at the Applied Science university, which is out of town on a great campus, and then I spent six months working in the south of Holland in Eindhoven for Phillips. You learn so much about yourself as well as the country where you are, um, 'cause when you go backpacking, you, you kind of get a feeling for a place, but you never really get under the skin of a country until you've lived there for a couple of months and really integrated into the way that people do things. You learn so much about yourself. You learn so much about the place where you're staying, but you also learn things about Britain, some things which, very subtle differences in business and in the way that we socialize. The Dutch do things differently. Sometimes you might think they've got it right, sometimes we've got it right. Um, but it opens your mind, and, er, it's, it's a fantastic experience for young people and I'd recommend it. I met my wife when I was out in Utrecht, although she is English, I've got Dutch friends, I've been invited to weddings in France and Italy, it was definitely the best year of my life.

Interviewer: Fantastic.

Paul: I had a fantastic time.

Interviewer: But I suppose, um, one thing that a lot of people want to know is what is it like as a student city ...

Audio 2.12

Paul: Oh, Utrecht is absolutely, what do you think, Sandra? It's, it's a brilliant student town, isn't it, there's a big student population.

Sandra: It is, yeah. It's very popular with Dutch students as well, I mean, um, it's very close to Amsterdam, but it's, you know, it's the biggest student city, I think, er, one out of every five residents is a student, so no, it's, it's, it's a lot of fun.

Фрагмент уроку 4 (аудіювання)

In many parts of the world, land that supports life is being lost to desert. This process, where good land for plants to grow and animals to live on dries up and turns to dust, is called desertification. It is a very serious problem in some hotter parts of the world where there is a shortage of water, particularly Central Africa.

The main causes are nearly always due to human activity. For example, deforestation. Trees are often cut down to make room for farmland. The problem with this is that trees hold the soil together and keep the good nutrients – the food that makes it possible for plants to grow – in the ground. Without trees, these nutrients can disappear and the land then becomes dry. Adding to the problem and making the process of drying quicker is the fact that farmers let their cows and other farm animals graze or feed on the land. Overgrazing has serious consequences because it also harms the soil.

And sometimes, when humans build dams (walls across rivers) to collect water or change the course of rivers, this also affects the condition of the land too. It takes water away and causes more drying. These issues together create a situation where desertification can take place. Natural events, like drought – long periods with no rain – can then speed up the process even more. One of the best examples of the problem occurs in Niger. There alone, it is estimated that 1,000 square miles of land are lost every year to the Sahara Desert.

However, steps are being taken to solve the problem. Many villages are taking responsibility for it themselves by setting

But the resources of small African communities are limited and the only way to really solve the problem and help stop and reverse desertification is with investment and help from outside. And it seems that this help is finally coming. After many years of discussions and inaction, a huge tree-planting project across 11 different African countries recently got underway. The project, named Great Green Wall of Africa, is funded by the African Union, the European Union, the World Bank and international investors. It aims to plant a 4,800-mile long wall of trees across Africa to stop the Sahara Desert from increasing in size.

A lot of planning goes into the planting process. For example, in very poor areas where trees were often cut down and sold for money in the past, villagers now have reasons to protect them. Gum trees, for example, are being planted. These are more valuable alive than dead. Villagers can make money from collecting the gum and selling it. We won't know for some time if the tree-planting project can succeed in stopping the desert's progress, but there is a lot of hope and optimism right now.

Фрагмент уроку 5 (аудіювання)

Audio 2.41

Malcolm: I'm joined now by Antonia Forster, who works in the Bristol, er, the Bristol Ant Lab. I had absolutely no idea we had such a ... exciting sounding, um, place in Bristol. Tell us about the ant lab. What does it do?

Antonia: Um, well, we work with one species of ant primarily, called, er, *temnothorax albipennis*. It's a really small ant, er, so in the lab, we keep it in between glass slides, and mostly we study its behaviour, er, we give it nest choice experiments, um, one person in our lab, Jamie, studies their fighting strategy, um, so there's all sorts of various things we look at, mostly their collective behaviours.

Audio 2.42

- 1 er, individually, ants aren't really capable of, of complicated thoughts or processes
- 2 so I really wanted to study how, collectively, they can be more than the sum of their parts, which is why I work with ants specifically
- 3 th-, what we like to say is ants have a 'colony-level cognition'
- 4 individually, ants can do some things
- 5 they organize the brood within their nest, and they can do that even if there's only one ant
- 6 um, their nest choice behaviours are, like, very democratic

Audio 2.43

Malcolm: And, er, wha-, I mean, I have to ask you, why did you get into this in the first place? I mean, it's a, it seems like, you know, you, you, you go to a party and people say, 'So what do you do?' and you say, 'Well, I spend my time working with ants' – it's kind of strange and odd, um, I, I think it's fantastic as well, but wh-, I mean why did you get into it?

Audio 2.44

Malcolm: Um, ants are incredibly intelligent creatures, aren't they, so how do they ... te-, tell us a little bit about, about their intell-, do ... now, here's an important question: Do ants have an individual intelligence, or is it entirely a group thing?

Antonia: Well, it's, it's an interesting question, um, the, wh-, what we like to say is ants have a 'colony-level cognition', so cognition is the ability to sort of take in information from different sources and adapt it, er, to novel information and apply that to a situation, so it's like problem-solving. Um, individually, ants can do some things, like they organize the brood within their nest, and they can do that even if there's only one ant, but, er, their nest choice behaviours are like, very democratic, so collectively they're able to like, er, vote for a nest and choose between a variety of nest qualities and things like that, so in a, in a wa-, I would argue that no, individually, they don't really have cognition, but as a colony, they do.

Malcolm: OK, and, and do, do you th-, I mean, this may be out of your, er, area altogether, but do, do you think that they offer us, um, a way to do problem-solving ourselves, do you, do you think that ants can point the way to different ways of problem-solving?

Antonia: I think they really do, there's actually, they have been used in that way already, the ... computers use something called an 'ant algorithm', and it's a sort of search strategy to find information among a plethora of other information, so we have used their behaviour in sort of ways you wouldn't expect already, um, I think they offer an insight into the human brain, because in the same way that neurons in the human brain can't individually make decisions but together, collectively, they form a brain. Ants are sort of like that, the colony is kind of like a giant brain.

Malcolm: Yes, you add them up and they do something that um

Audio 2.46

Malcolm: Um, if there are people listening to this and, and they actually are thinking I'd qu-, I'd quite like, I'm quite interested in bugs and I'd like to know more, and I'd like to help out, are, are there ways that you know, or ideas that you have that, that, er, people could take up?

Antonia: Um, there's, there are a lot of different books about this, so there's one called, um, *The Superorganism*, which is a bit of a technical book, but it's really interesting about, er, how ants function as a colony. There's another famous book called *The Ants*, and, um, there's a really good one about bees, um, by Thomas Seeley called the *Honeybee Democracy*, so if you're interested in ant or bee behaviour, those are really good books I'd recommend. Um, you can also find out a lot online by reading papers, um ...

Malcolm: And the site of your, um, group is called 'The, the Ant-, The Bristol Ant Lab', yeah?

Antonia: Yeah.

Malcolm: You can look at it on the web. Um, Antonia, we're delighted that you came in, thank you, thanks very much, and wish you all the best with your research.

Antonia: Thank you.

are, there are tons of different species of ants and they vary from, you know, enormous ants that are several centimetres long to really, really tiny ones, um, and also there are so many of them, ants actually outnumber humans a million to one, um, and in some places like the rainforest, their biomass outweighs the biomass of all the other creatures put together four to one, um, so the fact that they're so abundant makes them really interesting in a way, but also the fact that, um, their behaviours are just so complicated. It's not what you would expect from a seemingly, you know, like, simple creature.

Фрагмент уроку 6 (аудіювання)

Audio 1.51

Malcolm: It must have been absolutely terrifying [I think] for people 'cause it, because [good question, yeah, because] it's not, it's not a highly populated area, is it?

Jenny: Um, no, it's not very populated, but, er, you can see that volcano from Portland, Oregon, which is a city probably about the size of Bristol.

Malcolm: So, the bulge started [Yeah] and then, and then what happened, er, after that? [Well, the bulge started] So, I mean, er, did, did, people like yourself, volcanologists, sort of run ...

Audio 1.52

populated (x6)
started (x6)

Audio 1.55

Jenny: That's, er, that's a very good question. Um, so people that I work with and myself, you know, we work at volcanoes all over the world, lots of different volcanic environments. Er, I think, certainly, certainly, if something is erupting explosively and rocks are falling from the sky, volcanologists are generally not going to stay out of the way! Um, I think, in certain volcanic environments like Hawaii, um, that tend to produce lava flows an-, and only rarely produce explosive eruptions, um, I think, er, it's much easier to work in those environments, to approach lava flows because they, they tend to advance quite slowly. Most people can outrun, er, most lava flows. Um, so, i-, it really just depends on the volcanic environment, yeah, yeah.

Audio 2.65

Interviewer: And the meaning of *Macusi*, what is that?

Keith: Yeah, Macusi is the largest Amerindian tribe in Guyana, and their main instrument is the flute, and I, this year for the first time, nine weeks ago, I was trekking in the Guyanese rainforest, and it was just amazing what happened, how I was able to meet the Macusi tribe. I bought a bamboo flute from there, and you know, so it was really very spiritual.

Interviewer: 'Cause you grew up with experiences of the rainforest, didn't you?

Keith: Yeah, oh yeah, very much so, 'cause, you know, *Guyana*, the word *Guyana* means 'land of many waters', so if you're flying over Guyana, you see all these shades of green, and then little ri-, little waterfalls, mini-waterfalls, and then carrying on, you see more shades of green, and then huge rivers, and then the river O-, Oronoque River, and it leads to the Kaieteur Falls*, which is the world's tallest single drop, of 741 feet, the Kaieteur Falls.

of the eruption.

Фрагмент уроку 7 (аудіювання)

Audio 2.63

Interviewer: And the meaning of *Macusi*, what is that?

Keith: Yeah, Macusi is the largest Amerindian tribe in Guyana, and their main instrument is the flute, and I, this year for the first time, nine weeks ago, I was trekking in the Guyanese rainforest, and it was just amazing what happened, how I was able to meet the Macusi tribe. I bought a bamboo flute from there, and you know, so it was really very spiritual.

Audio 2.64

Macusi is the largest (x3)
and their main instrument (x3)
for the first time (x3)
nine weeks ago I was trekking (x3)
how I was able to meet (x3)

Audio 2.66

Interviewer: You've obviously got a lot of affection for Guyana, you must miss it at times.

Keith: I do miss it, yeah. Even though I live in England, I've been living in England for a very long time, I go to Guyana every year and experience and immerse myself in the culture, 'cause in fact I have this freedom living in, in the UK, I'm able to take back a lot of the ideas and love to do journeys back to Guyana.

Interviewer: And you've always got the palm trees in your back garden, haven't you?

Keith: Yeah, well, years ago when my wife thought I was becoming homesick, she went to Ham and bought winter palms, which, they were phenomenal. When I, when I look through my garden during the winter months, I can see huge palm trees in my back yard, covered in snow, and then, down in the garden, there was a pond with about 50 goldfish.

Фрагмент уроку 8 (аудіювання)

Audio 1.57

Interviewer: Now, I suppose it's fairly obvious why you would kind of patron the, the lovely story, then, the very interesting story, why you would be interested because, um, you're the great-niece of, er, Sandy, as well, aren't you?

Julie: That's right, his, um, his older sister Evelyn was my grandmother, and she married Dick Summers, which is where my, my surname came from. But he was, he was the third of six children and very much the, the sort of liveliest member of that family, and his story just came down to us as, as part of the family legend and really, until I was in my late 30s, I knew very little about him except he was Uncle Sandy who, who died on Everest. We all knew, as children, that, um, his sister and brothers were devastated by his death – o-, of course, they would be – and my grandmother refused ever to speak about him in any detail, even when her own children questioned her. So, he was very much, sort of, you know, a very deeply loved family member. But when I came actually to look at his life and to, er, explore his biography, it was absolutely action-packed. He, he managed in his short 22 years to cram in what most people wouldn't be able to do in twice that period. He went to Spitzbergen in 1923 – he, he crossed the Arctic island of Spitzbergen – he rowed in the Oxford and Cambridge boat race twice, losing once and winning once. He, er, did have a love affair with his best friend's stepmother, er, and he went to Everest. Now that's quite an achievement for a young man in his early twenties.

Audio 1.59

Julie: And the mystery's so wonderful [Yes]. It was such an extraordinary era, and all this bravery after all the sort of terrible slaughter of the First World War, and I think the romance of the story captures people's imagination. It, it still does, even today.

Interviewer: I imagine over the years and, and particularly at the time, as we kind of live in a society of conspiracy theories, er, what sort of stories ha-, have kind of sprung up about it. And do you kind of hold any credence to any of them?

Julie: Do I listen to the conspiracy theories? I'm fairly sceptical about them, but the debate that still rages today about whether or not they got to the summit, er, is fascinating, and people have gone into huge studious detail about how many oxygen cylinders they were carrying, and did they cross this particular piece of mountain at that particular time, um, and the climbing community is divided. Some believe they did, and some believe they didn't.

Interviewer: And I guess – or it w-, would have been solved by now – but, er, there was no way of telling from anything they may left at the summit so ...

Фрагмент уроку 9 (аудіювання)

Audio 1.20

Paul Goodwin: And we're talking about Transition Towns this morning with, er, Trevor Sharman. N-now, how were you first inspired about this?

Trevor Sharman: Well, I've really been very interested in what's going on in the world and, er, and how the future is panning out, particularly in terms of the impacts of climate change, and I was particularly struck in hearing first about the idea of peak oil, which is, not that oil's going to run out, er, tomorrow, but we're really reaching a point where we've reached the maximum level of extraction of oil possible. And that's going to mean that oil is going to become much more expensive and perhaps more scarce, and what is really quite concerning is how vulnerable we are as a society because of our huge dependence on oil. And so I was very interested when I came across the transition idea, which is really looking at what we can do locally, in our local community, to become more resilient and be more able to withstand some of the challenges that are coming our way, um, which will be coming our way in terms of the impact of, of increasing energy costs. So the transition in the title is the transition, the move, the change from a society and a way of doing things that depends hugely on oil and on petrol, on cars, and on all the things that we get from oil, to one where we're much more local and much more resilient in terms and reliant on each other, reliant on our local community. Er, instead of waiting for somebody else to fix these things for us, er, we can do it ourselves. We can get together, we can think about, first of all be aware of what the issues are. And, I mean, that's what we've started, we, we started by trying to raise people's awareness by showing films and having talks and conversations about, well, OK, these are the problems, now what are we going to do about it? And that's really what it's all about. It's about having, giving people the opportunity to, to think creatively, to get together, to begin to do something that they are really interested in, and really passionate about.

Audio 1.22

Paul Goodwin: How have things kind of moved away from how we want them to be or kind of how they were, you know, in the last few decades, Trevor?

Trevor Sharman: Well, I d-, I think the transition thing is not about looking backwards, it's about looking forwards. I think what's important, and what the transition idea invites people to do is to think what kind of society and world we want for the future, have a vision. Er, lots of things we say about our present life is that yes, we, we're very affluent and we've never had so much money, although that might be changing quite rapidly, but people are also concerned that we have to work so much. Er, we work the longest hours in Europe in this country. We seem to be obsessed with working and we spend all our time worrying about how we're going to pay for all of the things that perhaps we don't really need. Um, we've got not enough time for our children, and we're worried about our children. These are things that worry us now. We could start to be thinking, 'Well, how would we like things to be? What difference would we like to have in the way we work and the way we are within our communities and family,' and begin to create that kind of, er, that kind of future for ourselves. And, it's really about building community, building relationships with our neighbours, looking at how we can, as a, as a local community, perhaps look after our children between us, er, share more, instead of, er, having all of our own things, like everybody having a car, perhaps we could share more, er, in terms of our transport. We could share more in terms of food, er, how we actually produce and, and, er, cook it and so on. So, we could be thinking, 'Well, what's actually the way of life we'd like to have?' And I think a lot of, a lot of the ideas that are coming out of that vision for the future make much better sense in terms of being less impactful on the environment, requiring less energy, er, and, and also creating a much more positive life for us all.

Зразки тестових завдань

Test 1

WILLIAM SHAKESPEARE

Pre-listening activities:

- 1) What do you know about William Shakespeare?
- 2) What plays by Shakespeare have you read/ heard of?
- 3) Guess the meaning of the new words judging by the context.

At present we have no evidence of life on other planets.

This has been a prolific year for apples.

While-listening activities:

Choose the right answer

- 1) William Shakespeare was one of the most famous ...
 - a) novelists
 - b) short story writers
 - c) playwrights
- 2) He was born in the town of...
 - a) London
 - b) Stratford
 - c) Liverpool
- 3) William Shakespeare had ... children.
 - a) two
 - b) three
 - c) no
- 4) One of the funniest comedies Shakespeare ever wrote is ...
 - a) A Midsummer Night's Dream
 - b) Romeo and Juliet
 - c) King Lear

5) He died at the age of...

- a) 72
- b) 62
- c) 52

Post-listening activities:

Answer the following questions:

1. When and where was Shakespeare born?
2. What plays did he write during his early years in London?
3. What were his best tragedies?
4. When did he die?

Test 2

WINSTON CHURCHILL

Pre-listening activities:

1) Tick the word that you recognize/ put the words in the right order (as you hear)

saw - sir - sew; post - boast - host; worst - forced; were - where - we're - war;
white - wide; force - horse - dorse; their - the - they; pack - back - bag;

led - lot - let; son - sum - scene; write - bride - ride; rice - price - prize; diet
died; buried - bored – barred

While-listening activities:

Complete the chart with the events

30th November 1874

1910

1911

1940

1951

1953

1965

Post-listening activities:

- 1) Retell the text using the chart.
- 2) Answer the following questions:
 - 1 What party did Winston Churchill represent?
 2. When did he become Prime Minister?
 3. What did he do during World War II?
 4. What did he do when he resigned from politics?
 5. When did he pass away?